

KINH-CỔ-MIN-ĐÀM

Mardi 23 Mars 1915

Société Industrielle de Cochinchine

(Nam-kỳ Công-nghệ-Hội)

Ở ĐƯỜNG CHASSELOUP-LAUBAT MÔN BÀI SỐ 43. — SAIGON

Phòng việc tại đường L'ENTREPOT môn bài số 4. — PARIS

Thay mặt cho Hãng làm vỏ xe hiệu MICHELIN

HÀNG NÀY CHẾ TẠO XE-KÉO

Thượng hạng, nhẹ nhàn, cả thày làm bằng ALUMINIUM

Xe-kéo bằng thép ường cong vòng

CÓ ĐEM KIỂU ĐÈN TÒA CẦU CHỨNG

Tại hàng này có bán đủ đồ phụ tùng xe-kéo

XE MÁY HIỆU ROCHET VÀ ALBERT

ĐỒ PHỤ TÙNG VÀ ĐỒ TỬ MÓN

Bán sỉ — Bán mớ — Bán lẻ

Impr. S. MONTÉGOUT
F. P. S. MONTÉGOUT

Le Directeur Gérant: L. HELOURY

13e Année N° 10

0445

Mardi 30 Mars 1915.

NÔNG-CỔ MÍN-ĐÀM

ĐƯỜNG PELLERIN, SỐ 140, SAIGON

農賈茗談

CAUSERIES SUR L'AGRICULTURE ET LE COMMERCE

ORGANE DES INTÉRÊTS FRANCO-ANNAIMITES

MỖI TUẦN LẼ BA NGÀY THỨ BA

GIÁ BÁN NHỰT TRÌNH

Tron một năm..... 5 00
Sáu tháng..... 3 00
Mỗi một số..... 0 15

Chủ nhơn: CANAVAGGIO

Tổng-Lý: L. HELOURY

NGUYỄN-KIM-ĐÌNH

Chủ bài: LÊ-VOANG-MPHU

ANNONCES

ANNONCES LÉGALES

On traite à crédit, on reçoit des chèques
Véritable organe de liaison entre les
chefs de file et les autres.

MỤC LỤC

- 1° Canh nông chương pháp.
- 2° Âu-châu bình cách.
- 3° Điều thu hồi trao.
- 4° Sa-tiêng điện thuyết.
- 5° Tạo Nhật bất hòa.
- 6° Đông-dương báo tin.
- 7° Nam-kỳ thời sự.
- 8° Công văn lược lược.
- 9° Văn-chương-khôn.
- 10° Giảng lối vẽ tranh.

- 11° Thư tập.
- 12° Trung tin.
- 13° Công y kiểm định.
- 14° Cảnh sát nội cảnh.
- 15° Các nữ hiện tượng.
- 16° Tiểu sử.
- 17° Văn minh.
- 18° Thư tin văn học.
- 19° Hà-hương phong cảnh.

Cấm nhắc tại các bài trong báo mà đem chỗ khác hoặc in ra làm nguyên bản.

Có bán lẻ tại tiệm: Nhơn-Lợi, 301 quai Matho Bình Tây, tiệm may Lê-quê-Hương, 104 Boulevard Bonnard, tiệm Lục-linh khách sạn, tiệm Nam-hồng-Phat và tiệm sách Việt-Saigon, Lục-linh nơi nhà chủ ở Tô-ban-Hà, Đàng-trai, Việt-sách quán một Nhà.

SAIGON — IMP. MONTÉGOUT S. MONTÉGOUT.

TIỆM THUỐC TÂY

HIỆU

Pharmacie Normale

Chủ tiệm là ông *H. de MARI* và ông *F. LAURENS* kế nghiệp cho ông *MOLINIER*
(hiệu cũ là tiệm *F. BERENGER*).

Tại bồn tiệm có bán đủ thứ thuốc hoàn, viên, lãn, rượu nước cũng là bá thảo, máy chằm chỉ, đồ phụ tùng theo y nghệ, nước sười kim thạch, đồ bó gít.

Bồn tiệm có trữ si các thứ thuốc chuyên môn langsa và ngoại quốc.

Tiệm PHARMACIE NORMALE thiệt là to trọng hơn các tiệm cả Đông-dương, từ thuở nay, danh bất hư truyền tại Nam-kỳ có thân chủ ở khắp Trung-kỳ, Cao-mên và Lào.

Tiệm PHARMACIE NORMALE ở đường Catinat môn bài số 89, có một tiệm nhánh tại Chợ-lớn.

Tiệm PHARMACIE NORMALE vẫn có một mình được vạn bán thuốc to langsa có hơn 100 tiệm rất lớn tại Chánh-quốc chọn cho vào vạn ấy.

Tiệm PHARMACIE NORMALE chịu thuốc cho sở Châu-thành Sài-gòn, Chợ-lớn, sở Thương-chánh và các tỉnh to Lục-châu cùng các hội Phước-thiện trong Nam-kỳ.

Tiệm PHARMACIE NORMALE bán ra nhiều lắm, nên có thuốc mới chở qua luôn luôn.

Tiệm PHARMACIE NORMALE là tiệm có sắm đủ đồ, cuộc tiệc chụp hình, và một mình chịu đồ ấy cho Nhà-nước.

Tiệm PHARMACIE NORMALE có sắm người để lo việc gởi thuốc trong các tỉnh rất tuyệt, làm việc kỳ cang nhậm lạ.

VỎ-XE HIỆU R. GUÉRY

Làm tại Saigon và dùng cao-su (Caoutchouc) NAM-KY

Vỏ xe máy (Tringles).....	3 00
Vỏ xe máy (Talons).....	3 40
Ruột xe-máy.....	2 20
Vỏ xe kéo.....	8 00
Ruột xe kéo.....	3 50

Hàng ở tại đường Philippini. — Môn bài số 17 SAIGON

Ai ở Lục-châu gửi thơ mua món chi bôn-hiệu sẽ gửi theo nhà thơ đem tiền đến đó lãnh đồ.
Ai muốn xin sách để giá cả mỗi món thì bôn-hiệu sẽ gửi cho lập tức.

La maison expédie partout en colis postaux contre remboursement. Mais les clients sont priés de joindre une certaine somme à la commande. Demander le catalogue qui sera expédié gratuitement.

THUỐC RỜI VÀ THUỐC ĐIỀU

Hiệu "Marina" MÉLIA

Thuốc rời đựng trong gói bia sanh có bao một miếng giấy trắng, trên miếng giấy ấy có đề hiệu người làm thuốc bằng chữ đen và chữ «MÉLIA» bằng màu đỏ.

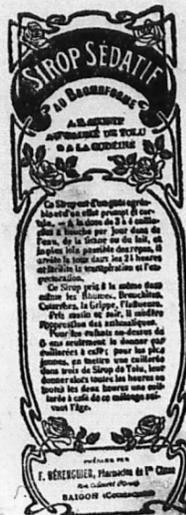
Thuốc điều bán từ gói, BAO BĂNG GIẤY DÀY, đựng 20 điều, đầu có THOA KEO ở ngoài lại có bao một tấm giấy mỏng đỏ, đựng cho khỏi ướt thuốc, trong tấm giấy đó, lại có một tấm hình rất tốt và một con « cò » nữa.

Thuốc Mélia này thật ngon, chẳng có thuốc nào bằng, bởi vậy cho nên, thiên hạ ai cũng đều ưa dùng thuốc Mélia đó lắm.

Đâu đâu cũng có bán cho tới trong mấy tiệm nhỏ nhỏ trong làng cũng có bán nữa.

Seuls Importateurs pour l'Indochine
UNION COMMERCIALE INDOCHINOISE

SAIGON. — 34, BOULEVARD CHARNER, 34. — SAIGON

Sirop Sédatif BERENGUIER au Bromoforme

TRỪ BỊNH HO THƯỜNG, HO LAO, HO TÒN HO HƯ PHỒI, THÙNG

Thuốc nước đường này mùi dịu dần, chữa bệnh chóng vánh chắc chắn. Dùng ba bốn muỗng lớn một ngày, uống riêng một mình nó hay là uống chung với nước trà hay là sữa nấu cho nóng. Uống như vậy thì hết bệnh ho lao, ho tòn. Uống sớm mai và chiều thì bớt bị ngột hơi. Con nít trên năm tuổi mà thời uống một ngày một muỗng nhỏ, Con con nít nhỏ hơn, pha một muỗng nhỏ thuốc này vào ba muỗng nước cho nó uống một giờ hay là vài giờ một muỗng có pha nước như vậy.

Một ve: 1 \$ 20.

Trở tại tiệm thuốc PHARMACIE NORMALE Ông H. de MARI và F. LAURENS nổi nghiệp họ ông MOLNIER tại Sài-gòn-Chợ-lớn.

Le Laxatif

dont l'effet est
le plus rapide et
le plus sûr c'est les
Grains Celler

Souverains contre la constipation opiniâtre et ses fâcheuses conséquences :
Hémorroïdes, Humeurs, Névralgies, Gastrites, Congestions, etc.

La Boîte : 1 fr. 50
Demandez gratuitement dans toutes les Grandes Pharmacies Françaises
LEPOT GÉNÉRAL, Pharmacie BAILLY, à Tarbes
GROS Simon et Merveau, 21, rue Miché-le-Comte,
et Société de Droguerie 6, rue de Thorigny Paris

THUỐC TRỊ BÓN

Chứng này tuy là khi mới phát, coi lấy lắt, mà nếu không lo trị thì sau nó biến sanh ra nhiều bệnh : Nhức đầu, chóng mặt, không biết đói, ăn không tiêu, miệng hôi hám. Làm cho huyết hư, thì thường sanh ra ghê chốc khó chịu. Cũng có khi sanh bệnh nặng hơn nữa, như hư trường, đau gân, kiết. Chứng này có thuốc hoàn GRAINS CELLER trị nổi hay. Thứ thuốc này bảo chế bằng những thứ cây thần diệu, ai uống cũng được. Uống vô thì không có phá và không sanh chứng đau bụng, uống lâu chừng nào, càng tốt chừng ấy.

CÁCH DÙNG : Tối chừng đi ngủ, uống 1 hoàn, như không phải thì uống 2 hoàn, uống như vậy chừng 5, 6 bữa, rồi ngừng 5, 6 bữa sẽ uống lại. Như có thiệt khà, uống nửa hay là thôi cũng được. Con nít dưới 4 tuổi uống nửa hoàn, từ 10 tuổi sắp lên uống 1 hoàn.

Thuốc này giá một hộp 40 hoàn là 0 \$ 70. Có một mina dược thuốc Pharmacie Normale, ở Sài-gòn, đường Catinal và Chợ-lớn đường Marinô có bán mà thôi.

BIJOUTERIE PARISIENNE

Nhà bán đồ nữ trang hiệu con Rồng Vàng
 Ở ĐƯỜNG CATINAT MÔN BÀI 130-132 NGANG NHÀ IN L'UNION
 (Xuất nhập bất cấm)

Tôi đã thường buôn bán đồ nữ trang cho các cô đơn bà Annam ở Saigon và Lục-tỉnh, nên chúng tôi mới biết ý các cô hay dùng món chi.

Nay tôi có đặt làm tại nhà hàng ở Paris những đồ nữ trang nhiều kiểu lạ và rất xinh tốt lắm cho các cô dùng, nay xin các cô đến nhà tôi mà xem chơi. Những là bông nhận hột thủy xoàng, cà rá, giáy chuyền đeo cổ, médailles và médallions nhiều kiểu lạ và hột thủy xoàng nước trắng lịch sự vô cùng của tôi làm riêng cho mấy cô. Nên tôi có lòng cho các cô hay rằng tôi cũng làm ra đồ nữ trang nhiều kiểu rất tốt lạ cho các cô đơn bà Annam.

Vậy tôi trông cậy cho các cô đến viếng tiệm tôi một lần thì tôi sẽ tiếp rước các cô từ từ.

I. GIUNTOLI.

La Mutuelle d'Extrême-Orient

HỘI TU CẤP PHƯƠNG VIÊN-ĐÔNG

Góp đến 477 đồng bạc trong 159 tháng, đến hết năm thứ mười sáu thì được lãnh từ năm trăm cho đến một ngàn đồng bạc.

Từ năm thứ nhất đến năm thứ mười sáu, mỗi năm xỏ số mười hai kỳ, lúc xỏ số thì hết thầy mọi người ai cũng được coi.

Người nào bằng lòng đóng trọn một phần phải góp mỗi tháng 3\$00, đóng nửa phần phải góp mỗi tháng 1\$50, đóng một phần-tư thì phải góp mỗi tháng 0\$75.

Ai bằng lòng đóng luôn trọn một lần thì phải góp 400\$ mà thôi, nhưng đóng như vậy lúc xỏ số, người nào góp một phần thì được lãnh trọn một phần, người nào góp nửa phần, thì được lấy nửa phần, người nào góp một phần-tư thì được lấy một phần-tư mà thôi.

Một năm có mười hai kỳ xỏ số

Mỗi tháng, đến ngày 15 tây thì xỏ số một lần

CHỨC DỊCH COI VIỆC HỘI

MM. H. SESTIER, Cựu Khám-sứ, làm chủ hội.

H. DEBEAUX, Tòa chủ hội-đồng Thương-mại tại Hà-nội.

PORCHET, Tòa chủ hội-đồng Thương-mại tại Haiphong.

RALLISTE, Lãnh Trưởng.

MM. CHATAIGNEAU, Thanh tra việc tính toán ở Tòa án Đông-Dương.

A. DEBEAUX, Tây Thương.

PHẠM-MANH-XUNG, Tá-tài, Bắc-kỳ Nghi-viện.

Bản hội ở tại đường Paul, Blanchy, môn Bài 109, SAIGON.

TÂN ĐỚI THỜI BÁO

JOURNAL DES JEUNES GÉNÉRATIONS

NÔNG-CỎ-MÍN-ĐÀM

Mardi 30 Mars 1915. N° 40

TÂN CHỦ BÚT

CAUSERIE SUR L'AGRICULTURE

Canh Nông Chưỡng pháp

KHOẢN THỨ 11

(Tiếp theo)

7° COI CHIÊM

Công việc coi chiêm lúa sớm này giống như cách coi chiêm lúa tháng chạp trước đó vậy, cách làm giàng cũng đồ dùng mà đũa chiêm coi khoản thứ 10 số 7.

Song làm ít đất thì ít giàng bằng làm trên đôi ba trăm công mỗi 50 công đất 1 cái giàng, là tùy theo chỗ chiêm nhiều, bằng ít chiêm ấu phá thì mỗi 80 công 1 cái chòi giàng thì đủ sức mà coi chừng và đũa nó. Mỗi 1 cái giàng phải có 1 người ở mà là đũa.

8° LÚA ĐỪNG KỶ CẮT ĐẬP

Lúa sớm đúng kỳ cắt đập là cỡ rằm (15) tháng 10, và 25 tháng 9 Annam thì khởi sự cắt đập.

Những lúa sớm mà cắt đập thì ít, lất, xôm thì thường làm, vì đất nước còn nên cắt xuống không chỗ để, phàm làm lớn, nước ruộng còn đem ghe nhỏ, xuống vùn vùn... đến tại ruộng lất, xôm chất lên xuống, ghe đầy chở về nhà, hoặc tại ruộng có đập sán, nên sang thì trâu kéo hoặc xuống, ghe chở về bán chất cả lang, cắt, lất, xôm chừng nào rồi hết sẽ khởi công đập hoặc xôm dài thì đập hồ, vùn vùn...

Xôm = nghĩa là cắt búi lúa phân hai nửa từ gốc sắp lên để lại cắt ngan từ nửa độ sắp lên bông trái lúa mà lấy kêu là xôm.

Lất = là tay mặt cầm dao tay trái cầm búng, nghĩa là tay mặt cắt bông lúa cho dặng 5, 6 bông chuyển qua tay trái cầm búng cho thiệt lớn mà chất vào thùng để vào ghe xuống.

Búng lúa lất = nghĩa là tay trái phải cầm lúa tay mặt đã lất cắt đó cho bằng (cuôn lúa) để với nhau, cho dầy 1 búng, cách cầm 1 búng lúa cho lớn phải sẽ 3 ngón tay trái ra, tay cái với tay trở cặp lúa lất búng cho thẳng rồi ngón trở ngón ngó với ngón áp út cũng phải cho dầy búng, trong 3 khoản kệt tay đều có lúa để lất cầm đều mới gọi là 1 búng.

9° CÁCH LÀM LÚA SỚM KHỎI HAO

Muốn cho lúa sớm bông trái tới kỳ chín đứng tại ruộng mà khỏi sự hao hớt thì phải coi chừng lúa bông trái chín vừa đều khi khởi công cắt, lất, xôm trước thì ít hao, bằng để đợi cho quá chín thì những bông lúa chín trái xuống nước hao hớt có khi làm không kịp những bông trái đó phải nức mọng ra càng, rề đặt dề thì phải hư hao nhiều lắm.

Lúa vừa đổ lá gai bông cái chín đều bông con vừa chín thì khởi công làm chẳng khá trì hoãn chẳng những rừi trời mưa bông lúa khô rúc nước có gió nặng ngã trầm nước thì hao lại càng nhiều hơn nữa.

J. TRƯƠNG.

Au-Châu Bình-cách

(Từ 17 tới 23 tháng ba tây)

Trong Bắc-lợi-quốc (Belgique) lòng này việc đấu tranh không chi cho gáp; còn trong Pháp-quốc (France) từ hướng thọ địch, sự cướp đánh của Đức-quốc (Allemands) càng ngày càng thêm vội, nhưt là trong xứ Champagne và xứ Argonne. Vì ý Đức-tặc muốn quyết chiến dặng mà giực đất bị mất trong mấy tuần trước lại. Bởi vậy Đức-tặc liêu thác tại đất Champagnetron bốn chục ngàn binh trong hai tuần đầu tháng ba, mà chiêm dặng có ít chỗ địa-huyệt và ít chỗ địa-thê của binh Pháp, song lầy chưa dặng hai ngày, binh Pháp chiêm lại.

Binh Pháp cũng có tàn tới dặng một hai chỗ, như miệt Arras, phía Bắc, đánh một trận mà chiêm ba dải địa-huyệt của Đức-tặc, và như trong miền Souain và phía bắc đất Nesnil-les-Hurlus, binh Pháp tàn tới dặng năm trăm thước và chiêm dặng dánh núi rất trọng ném về phía bắc xứ Verdun.

Phi-công Đức-tặc bay trên mặt thành Calais và Paris liên phi đóng sát hại bá tánh; tại Calais chệt bày mạng, tại Paris bị vít tám người song có một người làm trọng tịch,

Phía đông chiến-dịa, thê binh hiệp-chiến quốc thanh. Trong miền Niemen, Đức-tặc bị đánh thối qua khỏi địa đầu, đoạn binh Nga-la-tư thừa thê xô tới thâm nhập vào Memel thành của Đức-quốc bên đông Phổ-lô-si. Thành Memel là một thành hải khẩu, theo như tin báo sau đây, lễ khi thành ấy đã vào tay Nga binh chiêm đoạt. Trong xứ Pologne từ sông Vistule tới sông Pilitza, thê binh lưỡng quốc binh, còn trong xứ Galicie, đại đồn Przemysl mới thuộc về tay Nga-binh thâu đoạt; Nga-binh lại tấn tới Karpathes nữa.

Đạo chiến thuyền Anh-Pháp (anglo-française) mới lập đang công trong phía biển Dardanelles thêm nữa; mà bởi thâm nhập trọng địa, thê binh hiểm trở nên lập đang công mà bị hại to, vì phải bị chìm hết ba chiếc tàu binh, hai chiếc của Hồng-mao (Anh-quốc) một chiếc của Pháp-quốc, lại thêm một chiếc của Pháp-quốc bị hư hại, hết điều động nửa đang, cả ba chiếc bị trảm thủy đây, tại tuồng nhảm thủy lôi phục lại ruồi chim trợn cả bạn bè binh lính vong mạng.

Chiếc chiến thuyền Dresden của Đức-tặc, tàu thoát khỏi trận thủy giáp tại cũ-lao Falkand mới bị tàu Hồng-mao bắn chiếm lôi cũ-lao Juan-Fernandez dài theo hải Chili.

Còn hai chiếc tàu tuần của Đức-tặc khác nữa, một chiếc hiệu Karlsruhe còn một chiếc hiệu Navarra, chiếm trong tuần tháng mười một, tại biển Antilles và dựa bãi Argentines.

Biểu tâu

Hội Đình-thần Thanh-tra các Vụ Đức-tặc
foạn-quyền-dân-chánh
(chiếu chỉ ngày 23 tháng 9 năm 1914)

TỈNH MEUSE
(Tiếp theo)

Làng thọ hãm oan ấy bị một vụ biến rất dữ. Khi Đức-tặc mới khởi hỏa công, một người phụ nơn tên X... chồng mắc đầu quân xuất trận, ở nhà với bốn con thơ, đứa nhen 11, đứa nhen 5, một đứa 4 tuổi, còn đứa nhỏ hơn hết chưa đầy hai tuổi, tay bông tay đặc, chạy tới hầm rượu của vợ chồng tên Adnot mà ẩn mình. Vợ chồng Adnot cũng chung xuống đó mà trốn. Cách ít bữa có người tri ra, thầy nằm trên vũng máu. Tên Adnot thì bị bắt thác, thêm X... thì bị chặt một cánh tay, đâm lưng bụng, đứa con gái lớn của thêm X... là đứa nhen 11, bị chặt cục một chon, còn đứa con trai nhen 5, bị cắt họng; lại thêm xét kỹ, thì thấy thầy thêm X... với thầy đứa con gái 11 tuổi có dấu bị ô dâm.

Ngày mồng tám tháng chín, tại Villers-aux-vents trường sĩ của Đức-tặc truyền rao cho bá tánh còn ở trong làng hay, phải bỏ nhà cửa mà đi cho kiếp, vì chúng nó đốt ruộng làng xóm, vu rằng có ba tên lính Langsa mặt đỏ dân già chung lộn theo bá tánh. Tốp khác lại vu rằng tại bởi có xét đặng trong nhà bá tánh đồ cuộc điên-đào không đầy. Nói rồi chẳng bỏ qua, nhân tâm đốt ruộng cả làng còn có một lâu còn đứng.

Tại Vaubscourt sáu vườn nhà bị binh của Wurtemberg đốt; chúng nó chất rơm trong hầm lửa mà phóng hỏa.

Tại Triaucourt, quân Đức-tặc rửa hờn một cách tiêu tâm hết sức. Giận vì bị Đức-trưởng quở phạt về tội loạn dân vô lễ nàng Helène Procès đã vào giữa tướng sĩ đầu cáo, quân Đức-tặc đốt ruộng làng xóm và tận tru bá tánh mà rửa hờn. Chúng nó khởi phóng hỏa công nơi nhà một người tài chủ tên là Jules Gaud. Jules Gaud thấy lửa vụt nổ nhà cháy ra mà lánh mình, liền bị Đức-tặc bắt thác. Đoạn quân Đức-tặc túa ra lớp thì xông vô nhà bá tánh, lớp thì ở ngoài đàng sả bán vài tờ hương mà tẩn sát lưỡng dân. Tên Georges Lecourtier, trai tráng tuổi vừa mười bảy, con bác loạn, tiếm đàng chạy Đức-tặc bắt thác. Tên Alfred Lallemand bị Đức-tặc rước theo tới trong nhà bếp của tên Tautelier mà giết, còn tên Tautelier thì bị ba viên đạn nơi bàn tay.

Sợ làm tay Đức-tặc, nàng Procès với mẹ và bà ngoại 71 tuổi, với người có 81 tuổi và nàng con gái tên Laure Mennehand rủ nhau bắt thang leo rào qua đến kia vườn mà tị

tử; chẳng dè có một mình đứa con gái nhỏ qua khỏi ẩn mình theo rẫy cải mà trốn mới thoát thân, còn ba người phụ nơn qua chưa khỏi rào đã bị bắn ngã. Đức-linh-mục trong họ thấy vậy mới lượm sọ của nàng Mennehand bẻ vụn từ miệng nơi đất rồi bảo người khiến hết thầy vào nhà nàng Procès mà đề. Tối lại quân Đức-tặc kéo nhau tới bên thầy mà ngồi mà đờn ca xướng hát. Trong con Đức-tặc tận sát bá tánh, hỏa công cắt ngọn hương trời, đốt trọn 35 vườn nhà ra tro bụi. Ông Jean Lecourtier già 70 tuổi, với một đứa con nít mới lọt lòng mẹ đặng vài tháng bị cháy thiêu trong đám lửa. Còn tên Icier, lúc hỏa dậy, sợ trâu bò chạy không khỏi, bèn lo mà cứu vục ra, bị quân Đức-tặc rước theo bán y. y chạy hơn ba trăm thước đường cũng còn theo bản mãi. May đâu chỗ che, quần y bị đặng xốt qua lưng nham lỗ mà y khỏi bị vit Đức-linh-mục Viller thấy trong họ bị hung ác như vậy bắt bial, mới tới chánh tướng Wurtemberg đang đóng binh tại làng mà trách. Chánh tướng Wurtemberg đáp rằng: *Biết sao bây giờ, việc binh lính nước nào như nước này, quân binh của tôi cũng có đứa này đứa khác như quân binh Pháp-quốc vậy chứ khác nào.*

Cũng trong một làng ấy, ba tên quân Đức-tặc đâm hãm nàng D... 47 tuổi, nhưng bởi nàng D... lộng khư khư như sắt lại thêm cang đồm vô song, nên mới thoát khỏi tay quân dữ. Còn bà Maupoix, già 75 tuổi, cũng chắc gan như nàng D... vậy, nên Đức-tặc ó dâm chẳng đặng, bèn trở gót giày mà đập, làm bà Maupoix thọ đặng ba mươi người đồng Lamermont giết thác một tên lính Đức. Nói rồi liền bắt tên Elly với tên Javelot dẫn đi bắt thác chẳng kể đến tiếng kêu oan của hai gã.

Đất Clermont-en-Argonne, có tiêu sơn lịch lăm, phong cảnh rất xinh, thường năm khách viễn phang tựu tới đó du-sơn nghỉ thủy. Đêm mồng bốn tháng chín, binh của chánh-tướng Wurtemberg đạo thứ 121 và 122 nhập thành phố, phá nhà phá cửa mà cướp giực của bá tánh vô số, cướp như vậy qua tới bữa sau. Đang lối giờ ngọ, một tên quân Đức-tặc vào nhà tên thợ sửa đồng-hồ hỏi xin nấu trà-phe (café) uống. Tên thợ liền đem đèn (đốt bằng rượu) cho Đức-quân dùng nấu cho tiện. Chẳng dè Đức-quân lại thừa cơ, bùng đèn đổ xóa ra mà đốt tiệm. Tên Monternach là dân thành phố, e dè vậy liền lượm nhiều nhà, mới chạy đi lấy vôi rỗng và xin Đức-trưởng cho người ra tay cứu chữa. Đức-trưởng đã chẳng nhảm ngôn thì chờ, lại làm hủy oại thân thể và đưa súng sáu vào mặt mà hăm. Monternach tỉnh thức không xong mới chạy tới chỗ khác vào xin Đức-trưởng như vậy nữa, chẳng dè tới chỗ nào như chỗ này, nài xin mới miệng chẳng thấy tech gì. Lúc Monternach nhập quân trung mà

xin cứu chữa, thì quân Đức-tặc ở ngoài cứ việc vát đèn sào đốt ruồi thành phố. Đốt cháy đều từ hướng, quân Đức-tặc mới kéo nhau vào nhà-thờ cách xa nhà bá tánh lên chỗ cao mà đồn địch ca xang. Chơi phi cũi rồi, trước khi kéo đi, lại dụng hỏa hồ với dầu mà thiêu hủy. Khibitang lửa xứ Clermont thấy thầy ông Vanquois Đốc-ly (hành-phổ) và thầy ông Poinsignon cháy ra thang, lại thấy thầy một đứa con nít chừng 11 tuổi, bị bắt thác rồi quăng vào lửa cháy thiêu là khác nữa. Lửa tắt rồi, quân Đức-tặc ra tay cướp giực của bá tánh trong nhà còn sót lại đó nữa. Những đồ đạc chúng nó cướp nơi nhà tên Desforges và bỏ vài giực nơi tiếm tên Nordmann, Đức-tặc đem chất lên xe máy hơi mà chở về. Một vị lương-y mã binh thâu đoạt hết đồ dùng đặng tích cho quân lính trong nhà thương còn một vị thương tướng thì cướp hết đồ qui trong nhà tên Lehouidier lại nói hơi quăng đại rằng mượn về gion đình ở đờ, rồi lấy phần dè trên cửa nhà Lehouidier cầm quân Đức-tặc tới đó cướp giực.

Khi Đức-tặc kéo vào cướp giực đốt phá nhà cửa bá tánh, thì xứ Clermont-en-Argonne đã bị binh Wurtemberg đạo thứ 13 và binh cửa tôn thất Wittenstein thừa lệnh đốc-tướng Von Durach tới chiếm cứ trước rồi.

Ngày mồng bảy tháng chín, mười tên lính mã-kị Đức-quốc tới đồn Lamermont, thuộc làng Lisle-en-Barrois, vào xin sửa uống. Đặng sửa uống rồi bộ vui lòng kéo nhau ra đi. Đi đặng một đôi, nghe tiếng súng nổ. Chập lâu, một tốp quân ước đặng ba mươi người kéo tới nữa, vào rồi vu oan cho dân ở trong đồn Lamermont giết thác một tên lính Đức. Nói rồi liền bắt tên Elly với tên Javelot dẫn đi bắt thác chẳng kể đến tiếng kêu oan của hai gã.

Tại Louppy-le-Château, quân Đức-tặc làm nhiều đống tàn nhân hết sức, chẳng biết nơn đạo là gì. Đêm mồng tám rạng mặt mồng 9 tháng 9, vì sợ cơn loạn xạ, nên phụ nữ kéo nhau chung xuống hầm rượu mà lánh thân, chẳng dè bị quân Đức-tặc làm sĩ tiết. Bà X... bảy mươi một tuổi, một người phụ nơn bốn mươi bốn tuổi với hai gái, đứa lớn nhen mười ba, đứa nhỏ nhen tám, và thêm Z... cả thấy đều bị quân Đức-tặc ó dâm tại hầm.

Nhiều chốn thôn quê, bá tánh bị bắt rất nhiều. Tại Lalmont, hôm thượng tuần tháng chín, tám người bị Đức-tặc bắt dẫn theo vòng binh; tới ngày hai mươi bảy chưa thấy, một mạng trở về. Ngày mồng năm tháng 9 lính mục Nubécourt, cũng bị Đức-tặc bắt dẫn đi, mà cũng chưa thấy trở về họ.

Tại Saint-André, trong bọn bá tánh mắc vòng lao lý, có tên Havette xin phép tướng

Đức đi giữ thầy vợ đã bị phi đồng nỗ nhằm vong mạng ngày trước. Chiều lại có lệnh trao cho bá tánh trong làng phải tựu lại một chỗ tại nhà lăm. Havette chắc mình vì có lệnh Đức-trưởng đã cho phép mình, nên cứ thủ tại gia tới mười một giờ khuya. Đến chừng anh ta mới bước ra khỏi nhà, bị Đức-tặc bắt thác.

Ngoài trừ các làng hội thân tâu về sự đốt phá hủy còn làng khác không ít thì nhiều, cũng bị thiêu hủy, như làng Vassincourt với làng Brabant-le-Roi vậy. Từ ngày vắng chiếu mạng đến nay hội Thanh-tra chưa tận xét việc làng nhân đời của Đức-tặc cho cùng. Muốn can lâu về sự này, xin giam lại ngày sau sẽ minh tiếp.

Hội Thanh-tra cũng đã có nghị rằng quân Đức-tặc tại tỉnh Meuse chẳng niệm tình thương xót quân lính Langsa bị làm thương nơi trận cũng là bị hạ tù xa, song hội Thanh-tra chưa biện ra đây, để sau rồi tờ biểu này bảm tâu.

TỈNH MEURTHE ET MOSELLE

Ngày hai mươi sáu tháng mười tây, hội Thanh-tra tới tỉnh thành Meurthe et Moselle. Hội có đến khán xét làng thuộc quận Nancy và Lunéville.

Quận Nancy là một quận không dự phòng mà Đức binh thâm nhập không nổi, nên thành lính bị Đức-tặc loạn xạ trong đêm mồng chín rạng mặt mồng mười tháng chín. Bão rớt vào phường phố, giữa quận và đất thánh phía Nam nghĩa là vào chốn không trại sách quân lính, hơn sáu chục trái phá. Ba người phụ nơn, một nàng con gái đương đống với một nhi nữ vong mạng; mười ba người bị vit và hư hao rất nhiều.

Phi-công tướng Đức tặc bay lượn trên mặt thành hai bận, một bận nhằm ngày mồng bốn tháng chín, liên phi đồng rớt xuống nhiều; một trái rớt trước sân nhà thờ, sát một người đàn ông và một đứa con gái nhỏ với sáu người bị vit; còn một bận nhằm ngày mười ba tháng mười, liên ba trái phi đồng xuống nhà (ga) trạm trữ hàng hóa. Bốn người làm công hàng xe lửa phía đống bị vit.

Khi hội tới Pont-à-Mousson, nhằm sớm mai mồng mười tháng mười một, đội thần công Đức tặc mới xạ, tinh lại cách chầu mấy giờ, bảy trái phá tới đó. Tinh lại thì Đức-tặc xạ như vậy đã hai mươi bốn lần (ngày) rồi, kể từ bữa mười một tháng tám đến giờ. Bữa trước, một nàng con gái mười chín tuổi với một đứa nhỏ nhen bốn năm tại giường mà bị trái phá nổ văng nhằm vong mạng. Ngày mười bốn tháng tám, Đức-tặc nhắm ngay đường-đường mà lấy làm bial, chẳng kể đến cơ hồng-thập treo trên tháp

cao đầu đứng xa cách nào cũng thấy rõ. Bắn trọn bảy chục trái phá vào đó; Hội có khán xét các chỗ hư hại minh bạch. — Tam chục vườn nhà cũng bị Đức-tặc loạn xạ thình lình mà hư nát. Bá tánh, như là đờn bà con nít, bị thác mười bốn người, bị vit cũng chừng lối đó. — Đất Pont-à-Mousson không có mai phục, trừ ra cầu Moselle có đội quân sào-ủy đạo thứ hai mươi sáu là đạo binh trấn phục lúc mới xuất sự mà thôi.

Khi hội tới Nomeny thấy cuộc biến dời, châu thành đập đổ thì xốn xang gan tấu chẳng cùng, không thể cầm lòng cho đâu. Trừ ra ít cái nhà lối « ga » còn đứng, nhờ bởi có rạch Seille nằm ngang, còn lại bao nhiêu xưa là cảnh phiến ba, nay xem ra những vách rã năm đen, đứng sừng giữa đống tro tàn, chỗ nọ thấy người thành than vật bị thiêu, chỗ nọ thấy người thành than nằm trơ đó. Sự bạo tàn của quân binh Đức-tặc rửa hờn thế xem chẳng nhảm chẳng mới; — Đất Nomeny là chỗ giáp giải, bởi vậy khi mới xuất sự, hằng bị Mã-kỵ Đức-quốc thâm nhập, giao chiến với dân bản thổ, sanh giặc chòm giặc khóm chẳng biết mấy nơi; cơ ấy nên ngày mười bốn tháng tám, lính Đức vô cơ mà bắt thác tên Nicolas Michel, mười bảy tuổi, ở đây tờ đang đứng tại sân trước nhà người đơn bà tên de la Borde. Qua tới ngày Đức-tặc loạn xạ công phá, bá tánh đem nhau xuống hầm rượu mà lánh nạn, Đức-tặc trước khi nhập thành, chẳng niệm binh dung thứ, ra tay bắt thác chẳng biết bao nhiêu.

(Sau Tiếp theo)
L. H. Mvu.
phụng dịch

Sa tràng diên thuyết

NHON DÂN ĐỒ THÂN

Athenes, 7 février. Constantinople kinh đô Thổ-nhĩ-Ki (Turquie) đồn rằng lương thực trong thành càng ngày càng hiếm.

Bánh mì đã tận, còn bột pha phát ra tro cơ bá tánh không đủ cho dân độ nhứt.

Trong thành Thrace, dân Hi-lập (grees) thọ khổ, nay mai gì đây cũng phải bị chết đói.

PHÒ-MÃ ĐỨC-QUỐC BỊ HẠ TÙ

Madrid 4 février.

Phò-mã Salm-Salm với bà công-chúa mới tới Lisbonne (là kinh đô Portugal) hồi sớm mai này. Tới trạm xe lửa có sứ thần Đức-quốc nghinh tiếp. Phò-mã có gởi xin ra mắt vương gia.

Buổi mới hạ chiến thư thì Phò-mã Salm-Salm với công-chúa đang đi điệp bên Phi-địa (Afrique); xây bị tàu Hồng-mao bắt hạ tù chờ về cầm tại Cap de Bonne Espérance (phía nam Phi-địa) trọn ba tháng. May có lệnh cho qua Gibraltar mà chịu giam cầm.

ĐỨC-TẶC ĐOẠT VĂN BIỂU CỦA VƯƠNG-SỨ MỸ-QUỐC (AMÉRIQUE)

Luân đốn, 16 février

Thông tin nhật báo Daily Express ở thành la Haye nói rằng những việc Hiệp-chủng-Quốc (Etats Unis) trách cứ Đức-Quốc (Allemagne) về chuyện đạo khán văn biểu của Mỹ-Quốc, nay đã tỏ tường.

Một cái thư của quan lãnh sự Mỹ-Quốc ở tỉnh Etat trong grand duché de Luxembourg, gửi cho quan sứ-thần Mỹ-Quốc ở La Haye đang tọa trấn tại thành Luxembourg, cây đứng tới Washington. Thư ấy có đóng ấn quan lãnh-sự ngoài bao mặt đầu; Đức-tặc cũng chẳng kể cứ việc đoạt xem rồi không chịu trả lại. Vì Đức-tặc vô lễ lắm rồi không chịu trả lại. Vì Đức-tặc vô lễ lắm rồi không chịu trả lại.

ĐÔI TỬ GIẶC

Báo Reuter ở Nisch gửi điện tin cho hay rằng Sa-bi-Quốc (Serbie) với Áo-Quốc (Autriche) chiến đôi tử giặc (bá tánh bị cầm trong cơn bất loạn) từ mười tám tuổi sắp xuống và năm mươi tuổi sắp lên lại với hết thảy phụ-nhơn bị bắt.

LƯƠNG THỰC CAO GIÁ

Theo như tin thành Copenhagen ngày mồng năm tháng hai tây, bánh mì trong nước Đức (Allemagne) bắt giá cao tới bảy tiền (0f.70) một cân ki-lô. Nhơn dân cả nước đều than khổ; thịt lợn (heo) cũng bắt giá cao bội phần, cao cho đến đôi nhà nước Đức-Quốc phải lo ngăn ngừa, toàn cho các tỉnh phủ phải xem sóc việc buôn bán hàng thịt cho nghiêm nhặc lại ban lời nghị cấm dục lợi tư ra buôn bán.

Rồi đây trong nước Đức sẽ lập ra cuộc «thi vàng» nghĩa là dục bá tánh đem vàng cho nhà nước. Bất luận trang vật hoặc món chi bằng vàng cũngặng, dùng để mà chi độ quân binh.

PHONG TẶNG

Nhơn điệp binh Nga-la-Tur (Russes) đang thành Przemysl, Đức-giám-Quốc Poincarre, Hoàng-đế Nga-la-Quốc với Bá-tước Nicolas gửi tin thù tạc nhau, bên thì phong tặng, bên thì đáp lễ tạ ơn.

BẮT ĐẮT KỶ-TỬ

Vô biên nước Roumanie vưng chiếu mạng thi hành công vụ, mới vừa xong thọ họa Bởi nước Roumanie hứa mua phá-noãn (trái phá bằng bột gà dùng để cầm tay mà liện) nên trước khi mua phải thử. Thử mấy lần trước vô hại, có lần sau này quan-ba Ignace Michel là vô tướng hộ sứ Roumanie tại thành Rome, kinh đô nước I-Đai-Lợi (Italie) muốn thử trái phá. Ruồi về đầu mới vừa nắm vào tay, chưa kịp liện trái phá rồi, quan ba Ignace Michel vong mạng. Chết tại Ségni là nơi thử trái phá - thấy chỗ về thành Rome mà liệm - song quan quân thấy dấu đầu nhem chẳng hề lâu sự ra ngoài.

Tào-Nhật bất hòa

Mạo thịnh cang qua

Dân Trung Huê phần nhiều đồng luận rằng muốn đoạn việc bất bình của Tào và Nhật-Bồn cho dứt hậu họa thì hai nước phải dấy động cang qua tranh hơn thua với nhau một lần mới đặng. Có nước xuất hai trăm ngàn ngươn bạc (hai chục muôn) mà cho quân cường đạo và quân phản thần nhập trung Huê đặng có xuối dân làm loạn.

Chánh Phủ Nhật-Bồn hăm sai hai đạo binh qua Mãn-Châu mà làm cho dân Trung Huê rúng động. Theo như lời Nhật-Bồn truyền: Hơn ba ngàn lu la ở chung quanh thành Thanh-đảo đang cướp giặc của bá tánh và sửa sang dấy loạn.

Ou-Kiên là tay đồng lõa với quân làm phản tại Quang-si mới dâng biểu bày kế cho Đức-giám-Quốc Viên-thế-Khải giữ chặt bờ cõi. Viên-thế-Khải coi biểu tấu lấy làm toại chí bên hạ chỉ xả tội cho Ou-Kiên.

Có kẻ định quyết rằng binh Nhật-Bồn ở Thanh đảo Thành đương sửa soạn công phá Trung-Huê.

Hết thầy học sanh Trung-Huê bên Nhật-Bồn; tính về xứ đặng có giúp sức với Nhà-nước chống chỏi cùng Nhật-Bồn lại nghe rằng trong đám học sanh ấy có nhiều tay đồng lõa làm phản Trung-Huê khi-từ trước.

Nhiều tay nghịch thần với Nhà-nước Tào hồi trước cư trú bên Nhật-Bồn đều lật đật trở về Tào.

Nhiều tay nghịch thần rất lợi hại khi trước cư trú bên Nhật cũng muốn trở về nước mà còn sợ lệnh Đức-giám-Quốc nên chưa dám về. Tuy vậy mà bọn ấy cũng có xin Đức-giám-Quốc hạ chỉ xả tội cho chúng nó.

Sứ thần Tào ở bên Tokio là kinh đô Nhật-bồn gửi điện tin về tấu cùng Đức-giám-Quốc Viên-thế-Khải rằng bên Nhật-Bồn có hơn 160 tên phản quốc khi trước thệ quyết ăn năng chừa lỗi chiệu qui phục Du-chánh Trung-Huê.

Tây chái

Hongkong, 2 mars.

Từ ngày Tào với Nhật sanh sự bất hòa với nhau đến nay những tay buôn bán và bá tánh xứ Khoang-tong khởi sự tây chái hàng hóa Nhật-Bồn. Quan địa phương ngăn cản hết sức mà không được.

Bao nhiêu tay bút sử trong xứ đều thệ quyết kinh chống cùng Nhật-Bồn.

Hàng viên quan chức sắc cùng là tay đại thương tỉnh Thượng-Hải chung ý đệ tin tới Đức-giám-Quốc Viên-thế-Khải mà tấu xin ngài hết lòng xét nét kỹ cang các điều của Nhật-Bồn mới biến sanh ra đó và giáng chỉ truyền ra cho nhơn dân rõ thật mọi điều kéo mà nghe lời đồ thuyết nghị ngại không cùng. Những tay buôn bán ở tỉnh Quảng-Đông cũng muốn tây chái hàng hóa Nhật-Bồn nhưng bởi quan Koang-tông ngăn cấm nên tây chái không được.

Trị tội

Có người cáo báo tới tai Giám-Quốc Viên-thế-Khải rằng trong thượng ti bộ hàng các quan có nhiều vị liên kết âm thầm cùng Nhật-Bồn. Tại vậy nên nhiều người quan tước bị hạ ngục.

Dự phòng

Một vị quan tước ở tỉnh Quảng Đông mí danh là Vang-tsé-Seng đệ

diễn biểu tới Đức-giám-Quốc xin hiệp chuẩn tiền bạc cho nhiều đặng có tu bổ thủy đạo lại và mua thêm chiến thuyền cho nhiều (Suivanpao).

Có hai bọn thám tử Nhật-Bồn lên thám nhập xằng xèn (Tientsin) mà xem hư thiệt trong việc binh nước Trung-Huê và lấy họa đồ địa thế.

Hôm 21 tháng hai tây, chức việc hội Tsentchetang đồng ưng bang hành lễ tuất sau đây của Đức-giám-Quốc mới lập.

Lễ luật ấy phê cho súng ống thuốc đặng Tào mua của ngoại quốc chờ vào đều đặng khởi thuế nhập cảng.

Giảng Hòa

Ông King Phoa-Ping là cựu học sanh bên nước Nhật-Bồn đang làm quan tại thành Bắc-kinh lãnh mạng qua Nhật-Bồn mà sửa yên các việc bất thuận.

Quan thượng thư trị sự ngoại bang ở Bắc kinh có luận rằng vụ Tào-Nhật xảy ra đó có sửa yên đặng ít nữa trong ba tuần lễ mới xong, song sửa yên đặng thì Tào mất nhiều lắm.

Sớm mai ngày 28 tháng hai quan thượng thư Nhật-Bồn tới phòng văn thượng bộ trị sự ngoại bang đặng mở lời giảng về vụ bất hòa lưỡng quốc một lần thứ năm nữa.

Bất phục

Chánh tướng Tchang-chiong mới đây có đệ hai điều biểu chương tới Đức-giám-Quốc Viên-thế-Khải mà xin ngài bắt các điều Nhật-Bồn nài xin.

Việc đã có nói trước

Moukden 24 février

Tiếng đồn dậy đất rằng chánh tướng Tchang-Silang thừa lệnh tu chỉnh mã binh thảo luyện quân sĩ, còn hàng tướng sĩ cùng các quan văn võ đều bị luột phải lột tịp giao kết phai nghĩa kim bằng cùng người Nhật-Bồn.

Tuy vậy mà xem bề ngoài thấy tánh tình người Tào ở cùng người Nhật-Bồn không dòi dỗi chút nào cả.

Tiếng đồn huyền như vậy làm cho hư hại việc lợi chung và làm cho rúng động nhơn tâm chờ không ích chi cả.

Đức-Tặc chuyên quyền

Luân đốn (Londres)

Theo như Điện báo thành Luân-đốn (Londres) lời bàng giải về vụ Nhật buộc Tào ấn hành vào các nhật báo như là nhật báo ở Hiệp-chủng-Quốc (Etats-Unis) nói hơi nghi có điều phi thường chen lộn vào đó.

Những người nào mà thông hiểu quốc sự tại thành Bắc-Kinh đều nghi cho có tay Đức-Tặc xen hàng?

Nhật-bồn quyết nài.

Quang khâm sai Nhật-Bồn ở Bắc-Kinh xin quyết Tào phê y lời xin về đất Chan-tong. Trào sĩ Trung-Huê đáp rằng điều ấy phải giam lại đợi chừng nào giặc Âu châu yên rồi sẽ tính.

Hai người thay mặc cho bọn học sanh khách ở Nhật-Bồn đã tới Bắc-Kinh, sơ tuần thành tại tỉnh hằng coi chừng chúng nó chẳng hở nhưng mà bọn ấy chẳng có ý chi khác hơn là về mà ngăn chống các điều Nhật-Bồn.

Ý Hiệp-chủng-Quốc

Ở Washington thấy đều luận rằng các điều Nhật-bồn nài xin Tào không cang hệ chi tới hai điều của Hiệp-chủng-Quốc xin Tào; hai điều xin ấy là xuất nhập bất cấm và không xâm phạm bờ cõi của Tào.

Theo như lời bản Newyork Sun và Newyork Herald thì Hiệp-chủng-Quốc có ý hiệp Anh-Quốc (Angleterre) Nga-la-Quốc (Russie) và Đại-pháp (France) lại đặng mà giữ chặt hai điều mình và Hiệp-chủng-Quốc (Etats-Unis) hề bình an vô sự không ai xâm phạm đến thì cứ diềm nhiên ngồi xem hư thiệt.

Ý Anh-Quốc (Angleterre)

Trào sĩ Anh-Quốc (Hong-mao) trách quan cang chánh Nhật-bồn sao có nài buộc Tào nhiều điều phi lý.

Nhơn tâm Trung-Quốc (Tào Nhật bất hòa)

Nhật báo Yentchéoujipao ngày 1er mars luận rằng:

Các quan trị quốc hàng đầu kin các đều Nhật-bồn buộc Tào, bởi vì sợ dân Tào tánh lỗ mắng, nghe việc bất bình mà sanh dữ chẳng.

Hề chuyện gì mà nhà nước không đề đến thì dân sự cho là đều sẽ đến chẳng lằm còn chuyện gì mà nhà nước ngờ rằng có thì dân sự lại cho rằng không. Dân sự biết có một điều ai quốc mà thôi. Các sở mà nhà nước đã chuẩn ban cho ngoại quốc, dân sự lại bắt tuân chẳng thêm đếm xỉa tới.

Nhà nước lại nói rằng: ban ơn cho ngoại quốc như vậy là vì nhà nước biết rằng trước sau gì cũng không khỏi cho.

Còn như bây giờ mà nhà nước cho lên Nhật-bồn thế ấy, ngày sau dân sự hay được, làm chuyện đồ bề ra, nhà nước mới tỉnh sao.

Nếu nhà nước Tào cứ giữ việc dẫu nhem các điều Nhật-bồn buộc Tào thì quả là nhà nước làm ki, đến chừng bá tánh bất phục dấy loạn thì nhà nước có lấy làm ki chẳng!

Vậy thì nhà nước phải xét lấy (lời Nhật-báo Shanghai Times).

Tay cao trọng tiết lộ rằng: lời quan Khâm-sai Nhật-bồn và quan thượng thư trị sự ngoại bang định hội diện nhau ngày nọ, đã cho thiên hạ biết rồi, nay lại bỏ dẹp.

Vẫn biết Nhật-bồn uy-dộng quân mã nơi đất Mãn-châu và đất Shantoung mà quan địa phương Tào cứ việc cai trị như thường lòng không nao núng.

Đức-giám-Quốc Viên-thế-khải như định dĩ hòa vi qui, kiểm thế sửa yên cùng Nhật-bồn nên ngài có hạ chiếu truyền cho văn võ bá quan phải an tâm và dè dặc nữa.

Nhật báo Tào có truyền rằng quan tổng binh Roosevelt cựu Đức-giám-Quốc Hiệp-chủng-Quốc đi đàng Sibérie mà sang Bắc-kinh trong tuần tháng ba Ngài đến viếng Tào lễ ngài tỏ ý Hiệp-chủng-Quốc cư xử cùng Nhật-bồn trong

vụ này ra thế nào ; cho hay rằng chưa có quan chỉ rao truyền.

Nhật báo Tào truyền rao rằng ông Sir J. Jordon và ông Dr. Renisk lãnh mạng giảng hòa Nhật Tào lưỡng quốc đầu rằng chưa có quan báo đăng truyền.

Đến bữa 25 tới đây (là 25 mars) và khi ăn tết rồi sẽ hội viện lại nữa mà sắp đặt việc hội Konominyhoué cùng là đều ước nguyện của bá tánh thành Bắc-kinh và bàn nghị các điều ước của Đức-giám-quốc. Xong các điều này thì bãi hội.

Cứ theo phép định hội Tsentsenyeng đã bãi hôm ngày 28 tháng chạp tây năm ngoái, vì vậy nên các viên chức hội không thể nào công luận với nhà nước về vụ Nhật-hồn đặng.

Nếu còn luận đều chi nữa đặng là chỉ lấy nề mình là hội đồng mà thôi. Đức-giám-quốc dạy các viên chức ấy phải cần ngôn cần hạnh, đừng tạo lảnh mà gây thù khích với tha bang.

ĐÔNG-DƯƠNG BÁO TÍN

PHÁP TRĂNG HẠ SÁT

Hanoi, le 20 mars 1915.

Ngày thứ bảy 20 mars 1915, lúc sáu giờ ban mai trước khâm đường Hanoi, tên Nguyễn-văn-Lộc kêu Khuyển trả xong nợ thế.

Nguyễn tên này bị tòa Đại-hình Hanoi xử tử hôm ngày 1er septembre 1914, về tội chánh đảng trong đám 2 người đồn bà Annam bị giết tại Batràng bỏ dựa mé sông Nhì-hà.

Hanoi, 24 mars 1915.

Ngày 24 mars tòa quan chánh Sám-nửa xử tử một người khách-trú với năm người Lèo. Đọc án rồi chém liền.

LÈO

CƯỜNG ĐẠO

Ngày mười ba tháng ba tây, lúc bọn cường đạo khách-trú đang chông cự cùng lính tập Annam tại phía Nam đất Mường Hou-Tai, quan ba Barjou bị vít nơi tả túc, lại thêm ba tên lính tập Annam cũng bị thương còn bên cường đạo khách-trú chết tại trận mười sáu mạng.

Nam-Kỳ-thời-sự

Giá bạc

Kho nhà nước.....	2f35
Hãng Đông-dương.....	2 35
» Hongkong.....	
» Chartered.....	2 36

Giá lúa

Mỗi tạ 68 k. chở đến nhà máy Cholon, (trả bao lại) 2\$30 tới 2\$35

Bật dưng đồng đánh lảnh lương !

Saigon. — Có một cô kia tuổi vừa 28, gốc ở Thũ-Thiên (Giadinh), muốn bán quần lãnh láng mà không có tiền mua nên lên cấp cái quần lãnh mới giá dúng 5 \$ 50 của cô Nguyễn-thị-Sô cũng một tuổi với mình ở đường Messageries Maritimes. Cô này mất quần tức mình đi có !!.

Cũng là diện !!

Soctrang. — Còn cô Nguyễn-thị-Tiền lại muốn đeo giày chiền, song không sắm lấy mà đeo lại ấn cấp của vợ thầy Thông phòng thăm án ; thầy bắt đặng đem nạp cho quan biện-ly, còn đương giam hỏi.

Từ nhập tâm như... tại thị

Mocay. — Ngày 10 mars 1915, tại làng An-Thanh, tổng Minh-đạo, thuộc

quận Mocay, có tên Sỏi với tên Út-Xôn, xúm nhau ăn uống. Khi no say rồi, rượu vào lời ra cãi lầy với nhau. Tên Út-Xôn lấy rượu làm nư chém tên Sỏi trọng bịnh, vụ này làng đã bắt giải lên quan biện-ly.

Hỏa hoạn

Batri. — Mới đây tại châu thành Batri lửa phát cháy nhà chành của Châu-quời Kỳ, rồi bắt qua nhà chành của khách Thi và Trường-Đạc. Nguyên ba cái nhà chành này ở kế với nhau, nhờ có dân sự hết lòng cứu hỏa nên sự hư hại còn ước chừng ngoài một ngàn đồng.

Công văn lược lục

(Từ ngày 13 cho tới 20 mars 1915).

Vi lời nghị quan Nguyễn-Soái Nam-kỳ, ngày 13 mars 1915

Cấp bằng và thuyên bổ cho viên quan chức sắc kê tên ra đây :

1° Ông Đặng-văn-Huê, phủ nhứt hạng, chủ quận Camau nay rút về tòa bố Bảchiểu.

2° Ông Tô-bảo-Thanh, phủ nhứt hạng mãng kỳ nghỉ, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Biênhòa.

3° Ông Nguyễn-hào-Nhon, phủ hạng nhì mãng kỳ nghỉ, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Baria, thế cho ông Ng.-hữu-Thạnh, phủ hạng nhì.

4° Ông Lê-công-Hoàng, huyện hạng nhứt chủ quận Long-mỹ (Rạchgiá) nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Tânan, thế cho ông Bùi-quan-Nam, huyện hạng nhì.

5° Ông Bùi-quang-Nam, huyện hạng nhì, đang giúp việc tại tỉnh Tânan, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Rạchgiá, thế cho ông huyện Lê-công-Hoàng.

6° Thầy Ng.-ngọc-Kỳ, thơ ký thiết thọ hạng nhứt mãng kỳ nghỉ, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Baria.

7° Thầy Ng.-thành-Cương, thơ ký thiết thọ hạng nhứt đang giúp việc tại quận Phú-quốc (Hàtiên) nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Bảchiểu (quận Camau) thế cho ông phủ hạng nhứt Đặng-văn-Huê.

8° Thầy Ng.-ngọc-Chon, thơ ký thi sai hạng nhứt mãng kỳ nghỉ, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Giadinh thế cho thầy Lê-văn-Cảnh, thơ ký thi sai hạng ba.

9° Thầy Ng.-v.-Sung, thơ ký thi sai hạng nhì, mãng kỳ nghỉ, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Longxuyen, thế cho thầy Lê-thế-Đại, thơ ký thi sai hạng ba.

10° Thầy Lê-v.-Truyện, thơ ký thi sai hạng ba, đang giúp việc tại tòa nhì, dinh quan Hiệp-Lý, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Cholon thế cho thầy thơ ký thi sai hạng nhì Phan-v.-Ngôn.

11° Thầy Trương-công-Thiên, thơ ký học tập mãng kỳ nghỉ, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Haliên thế cho thầy thơ ký thiết thọ hạng nhứt Ng.-thành-Cương.

12° Thầy Ng.v.-Long, mới lãnh cấp bằng thơ ký học tập và bổ đi giúp việc tại tòa nhì dinh quan Hiệp-Lý, thế cho thầy thơ ký thi sai hạng ba Lê-v.-Truyện.

13° Thầy Ng.-dăng-Khanh, mới lãnh cấp bằng thơ ký học tập và bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Travinh, thế cho thầy thơ ký thi sai hạng nhì, Trương-vinh-Tông.

14° Thầy Thái-lập-Thanh, mới lãnh bằng cấp thơ ký học tập và bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Rạchgia, thế cho thầy thơ ký thi sai hạng nhì Ng.-v.-Tho dit Thu.

Vi lời nghị quan Nguyễn-Soái Nam-kỳ, ngày 15 mars 1915

Ông Võ-văn-Có, phó quân hạng nhì coi lính tỉnh, đang giúp việc tại Cholon, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Tânan, thế cho ông phó

quân hạng nhứt Võ-văn-Dung, đặng phân hưu trí.

Ông Đặng-v.-Thu, phó quân hạng nhì coi lính tỉnh, đang giúp việc tại Chaudoc, nay bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Cholon, thế cho ông phó quân Võ-văn-Có.

2° Cấp bằng cho tên Võ-văn-Phu, làm lính đi giấy hậu bổ, và bổ đi giúp việc tại sở Tân-đảo, kể từ ngày 3 mars 1915.

3° Cấp bằng cho tên Ng.-v.-Kiết, làm lính coi máy hạng nhứt sở tàu nhà-nước và bổ đi giúp việc tại dưới chiếc tàu « Baliveau », kể từ ngày 1er mars, thế cho tên coi máy Văn-công-Bộ xin thôi.

4° Cấp bằng cho tên Võ-văn-Yên, làm lính thủy hạng nhứt, sở tàu nhà-nước và bổ đi giúp việc dưới chiếc tàu « Trương-vĩnh-ký ».

Vi lệnh của quan chủ tỉnh Sadec, ngày 1er mars 1915, có quan Nguyễn-Soái Nam-kỳ phê chuẩn ngày 16 mars 1915

Cấp bằng cho thầy Ng.-ngọc-Ton, hương chức làng Long-hưng, tổng An-phong, làm Ban, biện phó tổng cũng một tổng.

Vi lời nghị quan Nguyễn-Soái Nam-kỳ, ngày 18 mars 1915

1° Cấp bằng cho cô Trần-thị-Quyền, có bằng cấp sơ học Pháp-Việt, làm nữ giáo hậu bổ lương chung niên 180\$ và bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Cánhtho.

2° Cấp bằng cho thầy Bùi-quang-Đạo, Võ-văn-Trực, Lữ-tích-Viên, Lê-văn-Trương và Trần-văn-Minh, có bằng cấp sơ học Pháp-Việt, làm giáo tổng hậu bổ, lương chung niên 180\$ và bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Cánhtho.

3° Thầy Phạm-văn-Ngân, có bằng cấp sơ học Pháp-Việt, làm giáo tổng hậu bổ, lương chung niên 180\$ và bổ đi từng quyền quan chủ tỉnh Tâyninh.

Văn chương khoa

LUẬN VỀ CÁCH DẠY

CHỮ QUỐC-NGŨ

(Tiếp theo)

KHOẢN THỨ NHỨT

Cách dạy cho mau nhớ mặt chữ

Con nít nó học trong văn này, mau nhớ mặt chữ là nhờ mấy cách nói sau đây :

1° — Không phải dạy khan con nít a ã á b c d... Về hình ra mà dạy nó. Nó thấy hình biết cái chi, biết tên-chi, tiếng chi, rồi tự-nhiên một mình nó kiếm ra chữ, ra dấu, đánh vần mà học.

Sự đánh vần « bờ...a...ba, cò... a...ca...cò...a...ca...sắc... cá, cò...a...ca... huyền...cà » thiết là một sự dễ tự-nhiên. Ai không tin, xin bắt ra một đứa nhỏ nào chừng năm sáu tuổi, chưa có học chữ quốc-ngữ, nói cho nó nghe « bờ...a... » rồi hỏi nó « bờ...a... thì làm sao? » Biểu nó nói « bờ...a... » cho mau, thì tự-nhiên nó biết nói « ba »

Hỏi « cò...a...? » thì làm sao nó cũng nói « ca ». Cho đến đời hỏi nó « l thì nói làm sao? », nó tự-nhiên cũng biết nói « lờ...i...li ». Nó chưa học tới chữ nhờ (nh), chữ khờ (kh), chờ hỏi nó « nhà... khi... » đánh vần àm sao? », nó cũng biết nói « nhờ... a...nha huyền nhà, khờ...i...khi hỏi khi ». Cũng có khi nó nội trại bệ it nhiều, nhưng mà đều ấy không hại : như tự-nhiên nó bói ra chữ, ra dấu thì tốt, bằng không vậy, mình nói cho nó biết một lần, thì chẳng hề khi nào nó quên. Phải nhưn đều liện ấy mà dạy nó mới mình kiếm mặt học. Vậy thì tất nhiên nó học mau hay.

Tôi xin hỏi quý vị: chờ tiếng nói có trước, hay là văn a b có trước. Dạy theo thế thường, khi không mà biểu nó đọc a ã á..., thì tôi tưởng trong trí con nít nó cho là chữ ấy có trước. Nó không biết làm sao mà bắt nó nói a ã á là những tiếng từ nhỏ tới lớn, nó chưa từng nói đến ! Học trượt vượt cho tới hai mươi mấy chữ mà không

thấy ich dụng là đầu! Có khi nó tưởng mình đặt đều mà làm cực tri nó. Nó đọc mà không hiểu cái chi hết, có khác gì thầy chùa tụng kinh chữ Thiên-trước Âm ra bản chữ Tào vậy.

Trong cuốn văn quốc-ngữ (Méthode rationnelle et ninémotechnique) bài đầu, trước hết, thì thấy ràng ràng... ba chấm đen thui! Một bên có in mấy chữ sau này, có lớn có nhỏ: (Đây là nói sơ; xin coi cuốn văn ngày sau sẽ in tiếp).

ba b a ba a b ba
ba b a ba a b ba

Chỉ ba cái chấm cho trẻ nó coi, biểu nó đếm coi có mấy cái. Nó nói ba rồi, thì biểu nó nói đi nói lại cho rõ «ba, ba», Kể hồi nó «ba thì đánh vần: bờ... gi?» Tự-nhiên nó nói «bờ... a... ba». Biểu nó nói từ tiếng «bờ! a! ba!» cho rõ. Xong rồi, chỉ chữ ba đứng đàng đầu cho nó coi, chỉ chữ b nói «bờ!», chữ a nói «a!» và chỉ trọn hết chữ ba nói «ba!». Chỉ đi chỉ lại vài lần, biểu nó nói theo, rồi hỏi nó mấy chữ sau. Như nó có quên, thì đừng có nhắc; chỉ lại chữ trước và biểu nó đánh vần, thì tức thì nó nhớ bờ! a!

Bài thứ hai, thì có vẽ hình một con cá nằm xiên xiên như hình dấu sắc. Một bên có mấy chữ này:

cá c a ca á cá cá c a á cá
cá c a ca á cá cá c á á cá
ba bá ca cá a b c

Con nít nó thấy hình, tức thì biết, nói cá. Minh mới hỏi nó như trong bài trước (hồi mới, thì cũng phải nhắc hơi nó một chút): chớ cá thì đánh vần làm sao, vân vân... Rồi chỉ từ chữ, từ đầu, c... a...!..., để cho nó kiểm mà đọc, đừng có nhắc. (Như chữ cá, muốn đánh vần cho đúng phép, thì phải nói a sắc á; cờ á cá, bởi vì cái đầu thì nó sửa tiếng chữ âm (a) mà thôi, chớ không có sửa tiếng hết cả và bộ chữ. Nhưng mà tôi tưởng nói tắt cờ a ca sắc cá, không hại gì, và lại tiện hơn).

Dạy như cách trên đây, thì có phải rõ-ràng là tiếng nói có trước, a b có sau không? Minh biết tiếng chi đó rồi mình mới phân tiếng ấy ra từ giọng. Minh mới dùng cái nét, cái dấu mà ghi mấy giọng ấy trên giấy. Vân là nét là dấu ấy, chớ chẳng phải là phù chú chi chi... Con nít học như vậy, thì mau toả trí, nghe nói tiếng chi, thì liền biết đánh vần chữ viết ra làm sao. Chớ học như thế thường, thì con nít nó thấy chữ rồi mới đánh vần ra tiếng, đọc chữ b hay chữ h, chữ a hay chữ a, rồi hết, mới biết muốn nói cái gì! Như vậy thì trí nó lâu biến hoá, lâu biết kiểm chữ kiểm dấu đặng ráp vần làm ra tiếng nói.

Tôi nói như trên đây có khi khó hiểu một chút. Xin nói tí hững một điều cho chú vị mau trông: Chư vị có con trai, muốn cho nó thuộc đường đi nẻo bước trong xứ. Chư vị lấy ra một tấm bản đồ. Có hai cách dạy: một là chư vị không nói cho con nó biết phải đi tới chỗ nào, cứ chỉ: «mấy đi đường này, rồi qua ngã đó, rồi đi học lối kia... đi vậy thì mới tới chỗ này». Một cách nữa là chư vị trước hết chỉ cho con biết phải đi tới đâu. Như vậy thì tôi tưởng nhiều khi chư vị khởi thất công về rờng về rần, một mình nó cũng biết kiểm đàng mà đi cho tới chốn. Phép đánh vần quốc-ngữ, phần nhiều thì hiệp lý lắm: đường đi chẳng qua là đường tắt, mà đường tắt thì nó ở sờ sờ trước mặt, cần chi phải chỉ đa đoan!

Mấy cái hình trong cuốn văn đều có ý từ, để mà nhắc con nít cho nhớ: 1° mấy chữ và mấy dấu trong vần, và 2° cách ráp vần; chớ không phải để mà chung cho đẹp cuốn sách. Ông thầy thì qui cho tài năng chớ không phải trong đều ăn-mặc. Ý từ mấy cái hình chẳng có sơ sót chút nào. Giả như, con nít nó hay lộn dấu sắc và dấu huyền, nên trong bài thứ nhì dạy dấu sắc, thì vẽ hình con cá xiên xiên theo hình dấu sắc; còn trong bài thứ ba dạy dấu huyền thì vẽ hình trái cá xiên xiên theo dấu ấy. Mấy cái hình đều là hình vật

thường, con nít nó thấy qua thì biết cái chi. Mà đầu nó nói không nhằm tên, mình nhắc nó một lần thì đủ làm cho nó nhớ ghi trong trí. Con nít tánh nó dễ thấy vật chi thì hay nhớ dai lắm. Trong cuốn văn, có hết thảy là 37 cái hình nêu như vậy. Biết tên hết mấy cái hình đó và lập đánh vần mỗi tên như nói trước, thì con nít nó thuộc hết bộ vần xuôi, không sót một chữ một dấu. Còn vần ngược, thì cách dạy cũng tiện lắm. Mà đây chưa phải hồi nói tới.

Mấy cái hình trong cuốn văn thì chẳng khác chi mấy ông thầy ngồi đó mà dạy học trò. Như người lớn khôn mà muốn học chữ quốc-ngữ trong vần này, thì biểu ai đó đánh vần tên mấy cái hình, và chỉ sơ qua bộ vần ngược (hết thảy chừng trong một giờ mà thôi) rồi thì có thể kiểm học một mình, khỏi cần ai nhắc.

Trong sách giáo-dục Langsa, có chỗ nói «không nên dùng cách giúp nhớ (ninémotechnique) cho lắm, là vì nó làm cho tánh nhớ ra biếng nhác chậm lụt. Nói vậy cũng có chỗ nhằm, là như dùng cách nào kia, chớ dùng theo cách dạy trong cuốn văn này, thì chẳng qua là làm cho tánh nhớ nó rần thêm mà chớ. Con nít nó học trong vần thường, rồi quên chữ nào, dấu nào đó, thì hết phương nhớ lại, chớ học theo cuốn văn này, giả như nó quên chữ d không biết đọc làm sao, thì nó nhớ tới hình cái đu và nói thầm «đờ u đu», tức thì nhớ lại tiếng «đờ».

Mấy cái hình chẳng qua là giúp con nít trong lúc ban đầu, khi còn bỡ ngỡ. Đến chừng nó thuộc mặt chữ, tên chữ, thì mỗi lần đọc, nó chẳng chi mà phải nhớ tới hình nữa, và kỳ thật nó chẳng không có tưởng tới chút nào, thấy chữ thì đọc chữ mà thôi.

2° — Con nít nó học trong Văn này mau nhớ mặt chữ, là vì nó phải rần sức mà nhớ. — Trong mỗi bài, nó học mấy chữ nêu trên thuộc rồi, thì có bài, học ôn, ở dưới. Mấy chữ trong bài học ôn đều sắp lộn xộn. không thể gì học thuộc lòng như kéc đặng.

Học thuộc lòng như vậy thì hại lắm, vì không có nhớ mặt chữ (có nói trên rồi).

3° — Học Văn này không có thể gì mà quên mấy chữ đã học rồi, và lộn chữ này với chữ khác. — Trong mỗi bài, đều có học ôn lại đủ hết mấy chữ, mấy dấu đã học trước. Lại trong mấy bài học ôn ấy chữ nào mà nét viết tương tự với nhau (như chữ l b, đ d, y g, n u...), hay là tiếng đọc tương tự với nhau (như chữ s x, k c q, r d g v, tr ch...), đều sắp gần một bên, để mà phân biệt.

4° Con nít mau nhớ mặt chữ vì nó không có học chắt đống lấy nhiều. — Trong mỗi bài, học thêm chừng vài chữ vài dấu mà thôi, mà học đặng chữ nào dấu nào, thì liền dùng chữ ấy dấu ấy mà ráp vần cả thảy.

Học ít chữ, mà học đặng chữ nào biết dùng chữ này, thì con nít nó lấy làm vui mà học và trí nó mau mở mang phát đạt. Học như vậy thì cũng như nói lái mà chơi, không học tri; chớ ngồi mà tụng có một giọng a ă a b c d... ba, be, bê, bi, bo, bô, bơ, bu, bur..., thì tôi tưởng khi lâu nó cũng bắt buồn bắt ngáp!

Trẻ con nít còn non. Không nên bắt nó học lấy nhiều. Tập trí nó cho lanh cho lẹ như là tập ngựa đua, chớ đừng có bắt trí nó cả mô chớ nặng như lừa, mà làm cho nó phải trở nên chậm lụt.

Sức người lớn kia, trí hóa đà bền vững, mà sách mà tục-ngữ Langsa còn nói «một cái đầu khôn ngoan lanh lợi thì là hơn một cái đầu chắt chắt văn-chương mà không thấu đạt». Lại trong nhiều cuốn sách luận về tri-dục, như là cuốn Introduction à la Médecine de l'Esprit (Dưỡng trí nhập môn) của ông Fleury, có nói mường tượng lời này «cái óc của mình chắt chứa nhiều việc đa đoan ở trong mà không cho nó tỏa ra, thì phải bịnh». Đó là nói về người lớn; huống chi là con nít, ép nó nhớ nhiều điều mà không cho nó dùng lấy, thì chẳng khỏi làm cho nó nặng đầu mỗi trí.

Lớn rồi, nếu nó có sức đủ mà học nhiều như mấy ông bác làm quần thơ, thì càng tốt cho nó. Chớ bây giờ, nó còn nhỏ, đừng có ước cho nó đặng câu «học phú ngữ xa» mà phải sớm mang lời «bất trúng» như người ta trách ông ấy vậy.

(Sau sẽ tiếp theo.)
Nguyễn-ngọc-Ân.

Gương tốt vợ chồng

Trào Nguyễn thuộc đời vua Hiến-tông-hoàng-đế, có một bà vợ thứ tên là Nguyễn-kính-Phi. Bà ấy là con quan Đại-thần Nguyễn-hữu-Hiệp, lúc cập kê, đưa vào cung hầu Đức Hiến-tông, nhan sắc kiều diễm, tánh nết nghiêm chỉnh đoan trang, có hiền đức và văn học. Đức vua bằng lòng, thương yêu lắm, phong cho làm chức Quý-phi, coi sửa trị trong tam cung mấy năm đầu đó đều khuôn phép tề chỉnh, người người ngợi khen đức hạnh, có sanh con cũng nhiều. Người xứ Huế đều tặng kêu là bà Nguyễn-cung-hương; rồi bịnh thất, bữa ấy nhằm ngày mùng 7 tháng 7. Đặng giáp năm, vua thương nhớ không nguôi, bèn mở đàng chay lớn tại chùa Thiên-mộ, làm chay cho bà Kính-Phi, cầu nguyện tiến bát u hồn; vua thương cảm bi thiết thái quá, có làm bốn bài thơ điệu-vong dán nơi vách trai-dặng như vậy:

KỶ NHỨT

Vấn thiên hà sự chiết ngô phi,
Hoa tạ tam cung nguyệt yếm huy.
Bất dật nữ trung vong khôn-phạm,
Hườn tri cơ nội thất dung nghi;
Thần dương thất tịch Ngân-hà âm,
Sâu ký thiên niên giá lộ hi.
Mang đạo tiểu nhưn nhi phụ thời,
Cổ kim thủy cảnh thứ tinh vi?

KỶ NHỊ

Khử niên Chức-nữ nhập song minh,
Khước bị trùng vân trụ địa sanh.
Chế cảm vị hoán, ti tại trực,
Xuyên châm tại bãi, tuyền phiêu định.

Không hoài ngũ dạ quỳnh-lâu dịch,
Khởi vọng song xuy ngọc-diện sinh.
Nhứt phiến mê ly nghi thứ tế,
Oan ương tử chậm mộng nan thành.

KỶ TAM

Nội trợ tăng kinh ức ý-ni,
Duy dư đồng nhữ lưỡng nan kỳ.
Phi nhưn mộ sắc tiềm huy luy,
Chỉ vị tôn hiền trọng phú thi.
Việt-hải tuy khoan nan tải hận,
Tầm lăng nghi cận dị quang bi.
Trương đề thả mạc tài dương liễu,
Hảo đãi thanh minh tưng mục thi.

KỶ TƯ

Nhữ thọ tuy vi, phước tự trường,
Nhơn truyền phước trạch Ng.-cung-Hương.
Phao tư kim ngọc dinh song niếp,
Lưu thứ nhi tôn mắng nhưt đường.
Đối cảnh kỷ hồi hàm biệt luy,
Lân tải nhứt thể động trung trường.
Kiềm bằng diệu pháp Không-vương lực,
Tiếng bạt u hồn đạt thượng phương.

Phụng dịch ra quốc-âm như vậy:

KỶ NHỨT

Trời sao nở vội giũt căng thương?
Hoa rụng ba cung, thổ bật gương.
Bọn nữ mất rồi trang Khôn-phạm,
Năm trường khôn kiểm dạng Cung-hương!
Đêm đương mùng bảy sông ngân tối,
Sâu gởi ngàn thu lá lệ sương.
Mưa chớ cười người rằng phụ nữ,
Xưa nay ai khắc tấm lòng thương.

KỶ NHỊ

Chức nữ năm qua bóng sáng loà,
Vừng mây bay ẩn, đất sanh ra.
Suốt tơ dệt gấm còn trên trực,
Sợi chỉ lia kim vương cột nhà.
Lưỡng nhớ lâu quỳnh hơi dịch trời,
Khôn trông đèn ngọc bạn sinh ca.
Tấm lòng mê mẩn như còn đó,
Bên gối oan ương điệp biển sa!

KỶ TAM

Mềm dịu phong tư nhớ Ái-cơ,
Tiết ta cũng bậu sự không ngờ.
Hả tham nhan sắc thăm rọi luy,
Vi trong đức hiền mới vịnh thơ.
Biển rộng hơn dài khôn nổi chớ,
Lăng gần bia thấy dễ làm ngờ?
Chớ trông dương liễu bên đường rậm,
Đề lúc thanh-minh ngóng cõi bờ.

KỶ TỬ

Bậu tuy không thọ, phước sâu dày,
Người ngợi Cung-hương tiếng thuở nay.

NGUYỄN-LIÊN-PHONG.
11, rue Vassoigne, Tandinh,
Saigon.

THI-TẬP

Tặng thầy Cai-Tổng An-trường vinh thăng
Huyện Hàm.

Mừng ông cai trị mấy mươi năm.
Nay đã cao thăng chức Huyện Hàm.

Tặng thầy Phó-lông An trường vinh thăng
Chánh Tổng.

Kính mừng Thầy phó đặng thâm niên.
Nhứt chỉ cao thăng chánh tổng viên.

Việc quan cần mừng

Việc nước ra làm cũng phải lo,
Phận mình giữ vẹn tấm lòng co.

Hội đồng Bùi thành-Khue
Đông thành tổng An-trường Cànthor.

Mit nài họa vận

Mặc ai chê mit cũng không nài,
Ruột tốt chẳng dò ghét mặt gai.

Triệu-tử-Luong đại chiến Đương-dương
HOA VẬN

Nhứt nhưn địch vạn mặc nào qua.
Tào-tặc nép oai Triệu-Tử mà.

Hồ-quang-Sao Tangquidong Sadec.

Hoài tình Hoa vận

Khúc rồng canh đã trở sang hai,
Tướng nổi tình nhân mấy dặm dài.

Vinh-xuân-q.-Nghiep.

Túy trung ngẫu tác (Hoa vận)

Chả mơ quên-quói chả măng duyên,
Cửa không chuyên cần tập bút nghiên.

Ngu-st-Nghiep

Trăm năm trăm tuổi may rudi một chồng
HOA VẬN

Ngày lung tháng qua trời tiếng gà,
Đạo chồng nghĩa vợ sánh như hoa???

Huỳnh-văn-Tiết, Douanes Phôm-Penh.

Trúng Thử

Nam-kỳ là xứ nóng, tưởng chắc ai
cũng rõ chẳng cần phải nói dong dài;

thiên thời. Có ấy nên thà mà dang
nặng còn ít hại hơn là bị giới nặng.

Đời thuận thực, nhờ sự giáo hóa
Mẫu-quốc di truyền, người càng ngày
càng khôn, càng biết, càng rõ thấu cao

Lối bốn giờ chiều, giờ đó là giờ
bóng ác đã chính, sắp lưng về tây,

Buổi chiều thứ sáu, nhằm ngày 19
tháng ba tây, quá ba giờ chiều, tôi
ngồi xe đi có việc.

Phận thầy dạy học, thường phạt
phân mình vậy cũng khá khen, nặng
vi câu giáo bất nghiêm sư chi đạo.

Phận trò vào trường học tập, bài
vở biếng xem, lại thêm có câu học thi
hành, nên phạt qui gối cũng chưa lấy
chi làm trọng.

Nhưng xét vì bé con nhỏ tuổi, mở
át hây còn mềm, qui gối lổ gân bốn
giờ lại qui nhắm chỗ mặt trời giới
vào, qui chẳng hại mà trúng thử e bị
hại.

nặng? — Tuy nghĩ vậy mà hỏi vậy,
chớ xét cho xa, trò mô dám cãi thầy,

VỆ-SANH-CHI.

Cò y kiểm bệnh

Đạo y-sanh nhà Nam, vì thiếu khoa
mục, thường xưng lấy mình, tôn lấy
mình, khoe lấy mình, nghề nghiệp
tinh thông, nào thấy chi vi bằng, cho
người biết chắc mình là danh y-trong
xứ.

Thần thể con người gầy nèn, ngũ-
tạng lục-phủ nươn nhau day động
chẳng khác nào như mây đồng hồ, nếu
mà có chỗ chẳng đều thì mạch lạt
không thông đủ.

xong? Mà đồng-bang hầy còn có chớ
phải xét rằng như đồng hồ, đưa vào
tay thợ vụng, sửa không nèn, còn trông
cây trao qua tay thợ khéo sửa lại, chớ
như bịnh nếu lâm nhằm tay thầy bá
vơ còn chớ nào nữa mà trông cậy?

Nhà nước đã chế luật buộc y-sanh
Nam-kỳ, phải tuân theo điều lệ, từ
đây may khi bớt bọn đạo xóm kiểm
ăn, bớt đặng, nếu đồng bang đành bỏ
ngoài tai, những tiếng mấy anh thầy
nói gióc.

Rất đời là thầy thuốc, ra nghề từ
xanh mi chi bạch phát, nhiều con
còn phải co tay, huống lựa mấy chủ
thầy con con, học thầy nào, thi trường
nào mà dám xưng mình thầy thuốc?

Đây sáng có bịnh dang thời, tôi
ganh vào đây, xin mấy ông danh-y,
có phương nghiệm nào rao cứu đồng-
bang khỏi hại.

Tại thì tuyết đời đời năm nay nắng
gắt lại thêm mưa sái mùa, nèn miệt
Long-xuyên, Châu-đốc, vân vân...
hay sanh chứng điên cuồng, còn Saigon
đây, nóng lạnh một ngày, chưa kịp
uống thuốc chi, bịnh trở làm Á-khâu.

Thầy-Dờ.

NOTA: Sĩ-quán N. C. M. Đ. sáng
lòng ân hành các bài thuốc hay, trị
chứng Á-khâu nói trên đó. Vậy xin
chư danh-sư chớ từ nan.

Lục tình khách sạn

ĐƯỜNG KRANTZ, SỐ 4
NGANG ĐÀRE XE LỬA MÝTHO-KHANH-HOÀ

MẶN-SÔNG CÁI MÀO

HIỆC
(La Gouronne)

Là thượng hảo măn-sông để dùng đốt đèn
lò.

Chư qui vị muốn cho chắc ý về sự chắc
chắn của nó, khi đốt đèn rồi rờ tay vào thi
biết.

Có nhiều hạng lớn nhỏ và đủ thứ để đốt
đèn dầu hôi, dầu sáng, rượu, v. v.

Xin chư qui vị muốn mua nhiều ít đến
tại tiệm tôi mà thương nghị, giá đã rẽ
hơn hết nội Saigon mà đồ lại tốt.

LỜI RAO

Gia-Long phục quốc trọn bộ in vừa
rời, có nhiều tích lạ, lại thêm có nhiều
cử hình rất khéo. Ấy là truyện sử của
Đại-nam ta, nèn mua coi cho biết tông-
môn ta cũng có nhiều dùng anh hùng
hay lòng trung canng nghĩa khí mà phò
mua giúp nước. Sáu cất rudi một bộ,
bán tại nhà bán sách J. Viêt Saigon.

Chẳng biết nói cảm ơn

Tiếng «Cảm ơn» là một tiếng tưởng chẳng khó nói chút nào, không hề miêng, chẳng mệt nhọc, chẳng hề thẹn cũng không làm cho mình mang bệnh oạn gì và cũng chẳng phải tiếng đó nó làm cho mình bị người ta ghét hay là bị kiện bị thưa gì mà thấy có nhiều người làm sao coi bộ sợ tiếng đó hơn sợ cộp chẳng dám động tới nó. — Hỏi lại coi có phải sợ hay không? — Có kẻ trả lời rằng: Không phải là sợ, song vì thói quen không hay dùng tiếng ấy nên ra đường như khuất lấp. — Như vậy thì làm lắm. Sản phẩm này xin siêng luận ít đều về sự chẳng biết cảm ơn ra thế nào xin chư khán quan xem xét như có chỗ mó sai sót xin ra ơn tái luận cho Đồng-bang ta ngỏ tâm thì khừ phi, chớ để óm thói cũ trở trở e chẳng khỏi ngoại bang nhạo bêu. *Người mà chẳng biết tiếng cảm ơn mà nói với kẻ đã làm ơn cho mình thì người đó có khác nào như kẻ vong ân bội nghĩa, kẻ đã bị người ta gọi là vong ân bội nghĩa đi rồi thì cho là kẻ vô dụng, bị người bao-biếm (vong ân bội nghĩa nhân nhân sát nhi mạ chi) xét rõ, chẳng ai dặng sanh nhi tri chi kỳ duy thánh nhi dĩ, rĩa thì phải hỏi, phải xét nẻo chánh nẻo tà, chỗ tốt chỗ xấu, đề khu khu tự đắc cứ giữ tánh tự nhiên, thấy đều phải đều tốt không hay bắt chước, để đi đồ thừa cho là trời phú tánh, chẳng chịu cảnh cải thì biết chừng nào dặng thoát khỏi lưới lậu què giăng bủa.»*

Nào có phải kẻ làm ơn mong dặng tiếng cảm ơn vào mình dặng trở nên mập nèn béo gi, song chẳng như thế xem ra nào có lịch!

Mất chư khán quan cũng thường thấy, tôi chẳng nói chi đâu cho dong dài, người Langsa là gần gũi mình, năng dạy dỗ mình, hề khi dặng ai giúp đỡ việc chi bất kỳ lớn nhỏ nặng nhẹ, khi rồi thì buông tiếng cảm ơn (merci) luôn luôn?... Nghe lịch sự không?... Còn đồng ban ta, chẳng

phải như vậy hết, có nhiều kẻ tánh tình rất lạ, khi có việc chạy bơ hơi, bài hải cậy người này mượn người kia, khi công việc huờn tất (hết xoi rồi việc) chẳng thêm nữa tiếng... tỳ... tỳ... mà gọi là... coi... coi... tề tề... trần! nếu...

Như thế đáng cho là oát nãi, mang ơn người cơ sao không doái, sắp lưng gánh mặt đi bon bon, ủa ủa chẳng merci một cái.....

Bấp trăm quả... thôi... phứt...
PHẠM-BÁ-ĐẠI.

Liệt nữ truyện

(TIẾP THEO)

Bối vậy cho nên vì chữ tình mà mang hại. Tình nào kia, chớ tình này mới thiệt là tình (thứ tình mà ta hay nằm cả canh gất tay lên trán ngó lên óc nhâm suy nghĩ đó); nói ra thẹn thượng chớ xét cho kỹ: việc ấy, đừng coi trần ai đồ ai cho khỏi.

Cách xa nhà thị Lang chừng vài trăm thước langsa: bên này có cái rạch, còn mé bên kia ném vào rừng giáp với chun núi, có một cái nhà tuy chẳng phải là đài cát chi, chớ coi ra rất đẹp. Chung quanh có vườn cây trái thanh mậ, trên nhánh chim lẳng liêu cả ngày còn nơi góc: suôi nhỏ tròn dưới cỏ non chảy như đờn ca xướng hát, nghe thời quên hết việc đời...

Hai ông bà có một đứa con trai tên Liễu, cứng như trứng mỏng, dèn sách mười mấy năm mà còn vô ra nơi cửa Khổng. Tuổi mới 19, ăn học biết lo, có một đêu qui hơn hết là rất hiền từ, ở chẳng mich lòng ai, tâm tánh ngay thật

không muốn ai vì mình mà đem lòng sầu nào. Bối vậy cho nên: ngoài thiên hạ đều khen, hiem người lân la, tiếng đồn nức xừ. Còn trong nhà: Kẻ lớn người nhỏ cho đến tới gái trai già trẻ đều ưa đều mến.

Liều có một người di tên Huỳnh tuy tuổi nhỏ chớ từ đức khó chê, ai này đều cho nghề thêu tiểu và may là bực nhứt, nên cha mẹ Lang cho nàng tiem tới mà học, ước sao nở ngày để với cảm nhung, lâu ngày hai thứ thom chung một mùi.

Nực cười cho con Tạo khéo trớ trêu, khiến cho duyên trẻ lêu bêu cả đời. Liễu thây nàng ấy phát động tình, còn Lang nghe tiếng chàng hiền lương cũng động. Nhưng mà chưa tỏ ý gì được. Trong nhà mắt tợ sao dặng cho nên chàng Liễu khó khăn đưa tình! Đêm thanh chàng nghĩ một mình, vái trời hiệp mặt phi tinh ước ao. Chừng nào cho cá xuống ao, cho chim về núi kẻ sao nổi mừng. Ngoài thì khác chớ trong bụng tung bưng đêm ngày mơ thay: hai đảng khác đạo với nhau ai mà thờ Chúa ai theo Di-đà. Trắc trở ấy giận ai khiến dễ, cho hai đảng thân thể thâm thương.

Ngày kia Lang tới nhà Liễu gặp lúc cha mẹ chàng đang ngủ trưa còn tới thì trụ hội nhà chàng dặng tới trước mặt nàng mà tỏ nỗi niềm triêu mến.

Nghĩ giận cái sóng khuynh thành làm cho trai ghe phen thăng thì. Vì từ bé đến lớn, chưa từng nghe những tiếng ái-ân rất đau

thương, nên Lang chưa tỏ đêu chi cho cạng. Chiêu về nhà nàng mới nghĩ nỗi niềm tợ tóc ai khéo vắn vương, hệt lúc thẹn rồi thương chi xiết, mới than rằng: chàng ở đằng chẳng ỏi có biết, biết rằng đây suy xét tới nơi. Ấy duyên thâm nên đem vào dạ, dưng chẻ nàng loan chạ tức thay. Qua bữa sau Lang không học may, thì Liễu phát sanh nghi, không biết nàng nghe mấy lời than thì mà có nghĩ đến mình chẳng hay là nàng ở đẳng tính riêng việc khác. Trót đêm lẳng lộn, vãng tai mà dêm từ giờ... Đèn sáng, Liễu nhớ sức lại rằng mình có một người anh, vốn con nhà bác, tuổi mới 15 tên Huỳnh. Liễu mới viết một cái thơ lụy nhỏ dầm dầm mượn tay gã trao nhâm người thương: chẳng biết chàng có mắt nợ oan ương, sau mà ai khiến tư lương tấm lòng.

Huỳnh ở gần nhà Lang, bấy lâu nay dề nổi tới lui, nên cha mẹ nàng tuy nghiêm nhặt chớ không đem lòng nghi ngại. Kể từ bữa nhà Liễu nàng Lang không lại, cha mẹ chàng cũng không hiểu cơ chi. Còn Liễu dạ rất sâu bi, lúc thì suy nghĩ lúc thì thờ ra.

Lang tiếp dặng thơ rồi, khó nói liệu toan, nghĩ rằng: phận gái phải gìn chữ trinh cho dặng, ruồi bẻ nào tiếng nặng phải mang, chịu nổi sao thiên hạ luận bàn, vì sợ vậy nên nàng bẻ thủ.

Chẳng phải đại, chẳng phải ngu, nhưng dền thê cũng ngu cũng đại, ngoài lo sợ chớ trong thương mãi, trước chữ tình biết liệu làm sao. Cuộc ở đời chừng thích với nhau, dẫu lẳng môi chẳng nao chẳng sợ. Nghĩ hể chừng duyên nợ vẫn

vuông, có bạc triệu chữ thương sao bằng.

Làm sao giữ trọn đạo hàng, kèo thâm trong bụng khó ngang trí thương. Ai mà mắt bệnh oan ương, thuộc tiền khổ trị, thiệt nên lạ kỳ.
(Sau sẽ tiếp theo)

LÊ-THÀNH-TƯƠNG.
Baria

Cửu-Long-Giang

KHÁCH SẠN

Từ-lâu khách-sạn của người Annam lập ra trong đôn phố lâu ba tầng nằm bên gốc đàng Espagne-Némésis, hiệu Café de l'Hôtel du Mékong, mới khai trương.

Tầng dưới có bán đủ các thứ rượu lẻ; tầng thứ hai và thứ ba đều ngang phòng để cho quan khách vắn du tạm nghỉ. Phòng chia ra làm ba bực, bực ngoại hạng giởng mùng nệm gối tinh hảo, xứng đáng cho quan khách nghỉ ngơi, lại sẵn có bàn ghế tủ dưng bằng cây danh mộc, tiện bề cất đồ hành lý; bực hạng nhứt cũng giởng sắt, mùng nệm tinh hảo và cũng có đủ bàn ghế tủ kiến như vậy, song giá có khác hơn; còn bực hạng nhì tuy kém hơn bực ngoại hạng mặt đầu, bề tình khiết chẳng nơi nào dám sánh.

(Ngoại lệ: luôn dêm ngày 2 \$ 50)
Giá phòng: Hạng nhứt: id. 1 80
Hạng nhì: id. 1 50

Nghỉ từ năm ngày sắp lên giá phòng giảm thâu ít nữa là 0 \$ 50. — Có đồ lót lòng sớm tối. — Trên tầng chót, sân lâu phía sau, có đề bàn ghế ngồi xem trăng uống rượu rất thú, lại có phòng tắm rộng rãi, để cho quan khách vui lòng; nội tiem trong ngoài đều dưng đèn khí, quạt máy; còn tiem công trong tiem đều thao việc tiện bề sai khiến vô cùng.

Lời rao này thế cho thiệp mới tôn bằng qui khách — vì câu hữu thỉnh hữu lai — chớ xét như cuộc đời này — trọng nghĩa khinh tài — lấy chữ đồng bào làm trước.

LONG-VÂN-THUAN và công-ty,
kính đôn.

Lời rao

Có 11 cái xe kéo, thùng cây sơn bằng sơn bắc, bánh, vít, nhiếp và mui đều còn tốt, đồ phụ tùng đủ, duy có thiếu vỏ (enveloppe) mà thôi, để bán tại đường d'ayot môn bài số 6 Saigon.

Giá định phòng 30 \$ mỗi cái; vị nào muốn mua xin đến tại đó mà thương nghị.

TÍCH XƯA

KHÊ-CỎ-VĂN, TAM

ĐĂNG SỞ TÁC

Đời hay mưu trí, Gia-các Khổng-minh, bình chánh cảm quờn, Tác Thiên Vô-hậu, chừng hay bầu lâu, Phàn-khoái hồng môn, vắn có tiếng đồn, đời Đường Hàng-giũ, ban ngày hay ngũ, trước có Tê-Dur, giả đại khừ khừ, Đông-châu Dự-nhượng, dặng đường bài tướng, Hàng-tính hoài âm, phò chúa nhứt tâm, Quan-công thất thủ, lửa tiếng sảng đũ, xưa có Thạch-sùng, thẳng mọi hoan hung, Lộc-sơn tiem loạn, khôn ngoan buôn bán, có Lữ-bật-Vi, say rượu li bì, Lữ-link' thuở trước, dừ mà mất nước, Kiệt Trụ đời xưa, hoan khúc chẳng mura, khen nàng Tê-phụ, hầy bó hay sù, Văn-vương Châu-công, hay trĩa hay trống, Đào-châu trí phú, cho mẹ chống bú, Đàng-thị đời xưa, dân đuổi chẳng ưa, người hiem Tạ-lĩnh, vua đời giã bệnh, thấy Mạnh ở Tê, tữu sắc say mê, Trụ vương Đắc-kỳ, tủng mà sanh nguy, Hàng-tính Trán-hi, ra gặp đời suy, Thiên-Tương nhà Tông, lời ngay hồng tông, Hấp-hàm can vua, trăm trận chẳng thua, Sở-vương Hạng-vỏ, hay làm mura gió, kia Bá-phi-Liêm, số hai chị em, đời Ngu vua Thuần, nóng mà nhảy dưng, Dực-đức Trương-phi, xảo kẻ xúc kỳ Trán-bình phò Hớn, dền củ chẳng hờn, trước có Bá-di, sanh tử bất ly, Đào-viên kết bạn, tánh ở khoan giản, là thấy Từ-tang, lời nói hoan dặng, Trang-từ Liệt-từ, đờn bà hay chữ, Tô-huệ Hồ văn, Ôm giá

khóc mắng, Mạnh-tông nuôi mẹ, dân sợ để chơi, là thầy Từ-cao tam lược lục thao, Thạch-công Khương-thượng, lòng không suy lường, Khóa-phủ theo trời, tài bán trót đời, Vương-môn Lữ-bô, lòng dân ái mộ, Triệu-bá cam dàng, tham của trộm đảng, Ngủ-dinh lực sĩ, thuận nhưt bất nhị, đại đức Văn-vương, chấy đời khá thương, Từ-si đời Tần, để vua làm ân, Trương-nhi hoài ám, đòn bà đa dâm, đời Đường Vô-hậu, nhân mây hoá xâu, thiệt gà Đông-thị, sức mạnh ai bì, Mạnh-quan cắt đá, hám ha sất sá, Hạng-vô làm hung, găm rộng đập chung, Khương-gia huynh đệ, xích xích trùng kê, Tào-tháo cháy râu, sóng vịnh ngồi câu, Thái-công ở ẩn, nằm gai hoán hận, Cầu-tiền giận Ngô, chịch tại họa đồ, thiệt người Diên-thọ, chúc mà giàu có, là ông Châu-công, bày mười văn thông, đời Đường Vương-bột, nước đổ chẳng hốt, để vợ Mãi-thần, khi đội đầu công, Sở-vương tiếng xâu, bắt tội các đầu, Nghiêm-nhi Nghiêm-trung, thương chúng nộ phung, khôn người Ngô-khởi, lầy khóc mà rưng, Lưu-bị câu hôn, buổi có tiếng đồn, Tiên-sanh Quỷ-cốc, vì dân nộ độc, ông Đặng-thái-Vân, ý thế ý thân, anh em Lý-thị, lời thẳng chàng qui, Lưu-rậm thuở xưa, tánh hay ngũ trư, Tề-dư họa tâm, áo trâu đập âm, vợ chồng Vương-chương, phá trận Đương-dương, khen tài Triệu-từ, người đón quá dữ, là đời Bạo-Tán, đòi ngọc dân lân, Trương-như họ Lăng, chêt chưa hết giận, con mắt Từ-tư, tiền hậu xúc sự, trời dài Gia-các, trời hay cắt vật, Hạng-vô quá kình, lều tọc học hành, Tô-tán

quyết chí, không làm mà trí, tự cô Đàng-Nghiêu, nghe ít biết nhiều, thấy Nhan tự tánh, cắt ruột quyết đánh, Bành-việc rất hung, thương chúng nộ phung, Bá-nguru hữu tài.

LÊ-THÀNH-TUÔNG
soạn.

Văn minh

GÁI CHÍNH CHUYÊN MỘT CHỒNG

(tiếp theo)

« Chẳng kể đến sự tình khấn khích, miệng đất kỹ sở thích thì thôi, đầu đến đều lỗ lữa lả đời, cũng vui chịu tình rồi duyên mắng. — Nhiều cô chẳng nghĩ suy cho cạn, làm như vậy có ngán hay không? Chẳng biết cần danh giá chớ chồng, miệng mình dặng toại lòng giầy phúc. Không tưởng việc mình làm chồng nhục, không gan trong lòng đục cho trường, hôn phận mình bươm cháng ong chường, lại còn « đồ chính tương » lấm chiếu! Nói ra phải chỉ rành châu hiệu kéo nam nhi phải chịu tiếng oan, vì như chồng huê nguyệt sa dàng, dành cho vợ tôi quan để bỏ. Chớ như chồng là người trí độ, lý nào làm sĩ hổ cho đang, trai năm thê bảy thiem chẳng toàn, chớ như vườn thêm nhánh Xuân-Lang cũng đặng. Có chi gọi là đều cay đắng, khổ chi mà than vắn thờ dài, bởi phận mình vô phúc chẳng may, chồng kiếm chốn sanh trai nổi nghiệp. Dầu chẳng khắng thê tồn mãi thiếp, nở nào dày hết kiếp cho đang, cuộc vô vang là thói hồng nhan, cay ngạt lắm càng oan trái lắm. Từ nghe chồng thêm nơi bông âm, không lấy lời êm thấm khuyên lơn, lại dành thì độc kế lên-huôn, đặng mà rĩa lòng hôn ghen lầy. Giã khuyên chồng đừng làm như vậy, sợ e người dòm thấy cười chê, chàng thương thì phải tỉnh ra bề, vậy một cửa trên thê dưới thiếp. Chồng nhẹ tánh nghĩ suy chưa kiếp, tưởng vợ mình ý hiệp mới là, lật đặt đem vợ nhỏ về nhà, lại mừng đặng thượng hòa hạ mục. Ít bữa đầu còn hơi khá chút, đặng mười ngày sức sức máu ghen, lòng quăng sanh ra chứng nhỏ nhen, chứng mới nói đơn ren thả vi. Chồng hết sức nhỏ to năn nỉ, bởi sợ người dị nghị hư danh, có đề đầu vợ chẳng nghĩ tình, làm như chuyện Thúc-Sinh, Hoạn-thị. *Quá hơn nữa là đây cho hết kiếp rồi bắt ra làm đi, đặng đập bởi sở phí bấy lâu, dành cho là dạ hiem lòng sâu, tôi phụ độc là câu chẳng sái. Ai làm đều*

phi ngãi, ai ở trái cang thường, đòn ông đầu có dạ bất lương, cũng còn nghĩ tho khương làm trong. *Chớ như đòn bà ý chồng thương làm lộng, thường đem mình đập tổng vãng lai, kể chi là gia thất duyên hải, làm nhiều chuyện sâu cay đến đời. Thiêm chẳng cho đòn bà rằng lỗi, khuyển cháu thơ chớ vội phân nân, thiêm chẳng rằng nam-từ vẹn toàn, mà cháu phải kiếm đảng cất lầy. Trai hiem mặt hẹp suy chát quấy, gái nhiều tay ở bảy thiếu gì, nhưng mà đứng làm người biết đủ lễ nghi, phải giữ đạo xường tủy làm trước. Đòn ông không lần lược, phải vợ đứng quất trước ngón ngang, chớ tào khang bắt khá hạ dàng, đầu hôn tiền chớ toan bề gây. Phận tam-giang ngũ-hồ tứ-hải gặp trong nhờ đục phải cam tâm, đừng thấy chồng trót quá lỗi lầm, mà tính chuyện ôm cầm quá biệt. Làm sao gọi nữ trung hào kiệt, làm sao rằng trình liệt bia truyền, ba mươi đời thứ gái đảo điên, ngày xuân hết còn ôm duyên rao bán. Thiêm khuyển cháu mưa hè tham vàng, hôn ba ra mà bán thuyên tình, xấu tốt gì nó cũng của mình, hơn là làm như đang đại hình cang hồ. »*

Thưa thiêm, phận bèo bọt nệ chi cam khổ bến mười hai là số hồng-nhan, dầu cho rằng cay đắng muôn ngàn, cũng đành phận cang rằng giun thẳng. *Ít nữa là chồng không da phủ phân tâm mắng, vợ mới không đổi trắng thay đen, nếu mà chồng ham chơi trắng quên tất bóng đen, dầu sắt đá cũng rung en phát rét.*

(Sau sẽ tiếp theo).
Madame Phạm-thị-Phượng,
Nữ-giáo Cầu-kho.

(1) Đời hàng vi: Phận gái mười hai bến nước. — Mười hai bến đó là: Tam-giang Ngũ-hồ Tứ-hải. Có người không xét đủ, lại cho rằng hai bến là bến trong và bến đục mà thôi; bởi nói vậy rất lầm, xin khá sửa.

Lời rao

Có bán phân tro bên tây lại

Kính cùng các ông chủ ruộng và chủ đất rầy đặng hay, có tiệm **Hiệp-Thành** ở ngang ga xe lửa Chợ-lớn, rue des Marins n° 219, có bán nhiều thứ **Phân-tro** để làm ruộng và trồng thuốc trồng mía trồng các thứ dưa, cải, bầu, bí, cây trái sanh quả đều tốt lắm, ai muốn mua nhiều ít cũng bán.

Thơ tín văn lai

Bài chúc tiền hành Monsieur Nguyễn-thành-Cương thơ ký thiết tho nhưt hạng, dời đi từng sự quận Cà-mau

Cher Monsieur Cương,

Nay thầy dời gót dời đi xứ khác, thì trong viên quan qui chức tỉnh này điều lấy làm thương mến lắm, nên dùng một tiệc rượu mà tiễn hành, gọi chùt tình quyến-luyến. Vậy tôi xin thay mặt cho các viên quan mà chúc cho thầy đời chữ:

Vả từ khi thầy đặt lĩnh, lại giúp việc tại xứ này, thì kết anh em vàng đá, lòng đã rõ lòng, nghĩa kim băng càng bữa, càng thâm, còn tình bầu bạn càng ngày, càng nặng.

Lúc ấy, bỗng thiêu quang thắm thoát ngày tháng tựa như thời đưa, nghĩ lại, bỗng đã hai năm dư lễ. Nhớ những thuở, cùng nhau chung vui mấy độ,

khi chén rượu, lúc cuộc cờ, anh em lớn nhỏ thầy đều yêu vi, bạn đồng liêu dưới trên đồng mến chuộ.

Nhưng mà, tuy là xứ Hài-tiên non cao, biển rộng, cảnh lịch, thú vui, chớ cũng xa nơi quê quán; bởi vậy nên thầy tình muốn lần hồi về xứ sở, ấy là tình thường trong thiên hạ. Chẳng qua quan trên lại bỏ đi Cà-mau, thêm xứ lạ, quê người, nhưng mà, cũng hữu duyên kỳ ngộ, là vì về đó gặp được quan thầy xưa, ấy cũng đất kỹ sở nguyên được!

Vậy nên, trong thân bằng cố hữu cũng đến vui mừng cho thầy và đồng chue chớ thầy thượng lộ bình an, lại thêm, cao thẳng quờn trước. Cũng chúc cho anh em còn gặp gỡ nhiều ngày, vì chúng ta đứng làm trai, thì bốn biển cũng là nhà, một trời đều chung đội, bởi vậy nên có lẽ sum hiệp nhau hoài; nay tuy là hai ngã rẽ phân, chớ ngày sau, rồi cũng một đoàn trong hội!

Tôi xin tiếp một bài thơ từ tạ như vậy, cho rõ chùc tình nhưn nghĩa:

Roman Fantastique

HA-HU'ONG

PHONG-NGUYỆT-TRUYỆN

(Tiếp theo).

BẠCH-TỈ THOÀN ÂM MƯU TRẢ OÁN
ÁI-NHƠN LẦM KẾ ĐỘC ĐỨT TÌNH

« Năm trường chịu hết hồi lặn đạn, con lớn khôn gầy dặng lữa đời, hay tin chồng chông đã thác rồi, nghe lời trời bởi hồi tất dạ. Tuy là đó lời niềm vàng đá, nhưng mà gần tị trần tri quá cũng hay, dặng người tìm giao nũa gia tài, cho thê từ lạt lạt đất khách. Nghĩ hôn trước không cùng trộm trạch, trách chàng không tâm mạch hoa rơi, xét ơn sau ruột rối bởi bởi, nên tới mộ đôi lời than tiết, nơi chín suối hôn linh có biết, chốn dương trần cách biệt thê nhi, chén trà tro, gọi chùt xường tủy, chung rượu lạt thê nhi tam cùng. »

Mà than dứt ngội mà khóc rống, Anh-có nghe cảm động lòng vàng, trước mở cha

cậm một lộn nhan, làm thâm vái mắt chang hột luy. « Cha ôi, tình máu thịt lẽ nào không nghĩ, nhưng bởi phận đào thơ chẳng rõ thì chung, buổi lọt lòng cho tới lớn khôn một mình mẹ với con hăm hút. Con thăm nghĩ phận con coi cục, mới lọt lòng trong đục đầu tường, chừng nghiên vai chung gánh cang thường, nghe nhắc tích thung đường mới biết. Dầu hai ngã âm dương cách biệt, xin chừng lòng thành thiệt rẻ con. » Cô vái rồi đứng khóc ni non, Ái-nhơn cũng héo don gan tất.

Than chưa dứt bóng hồng hầu khuất, luy không ngừng mặt nhưt đã chinh, đề huê ra phần bộ lộ trình, noi đậm thẳng sâu tình nang giải. — Đàng vẫn về không người qua lại, chim hôm đã ba bảy vầy đoàn, gió bật tin cây lá ngũ lạng trang, sao lổ mặt ngồn ngang thực bóng. Bên triền lộ mênh mông đồng rộng, dọng nhái than mà động tất lòng, ngựa ngàn đàng bước nọ biển dong, tiếng để khóc, nào nong cha chẳ!

Họa đầu tới nũa chừng đàng sá, biển đầu sanh rất lạ lũng thay, bánh xe đang dong rũi đàng dài, có kẻ chặn ra tay sát hại.

Kết bạn kiem bằng đã mấy năm,
Nay thầy xin dời, dạ buồn thâm,
Phân tay Hồ, Hôn, sầu khôn xiết,
Cách mặt Bắc, Nam, luy khó cầm,
Một tiệc làm vui, đưa cổ hêu,
Vài chung lất thâm, tặng tri âm:
« Thang mây nhẹ bước, mau thẳng chue,
Phát đạt vinh huê, rạng hieu tâm! »

BIÊN-NGŨ-NHY.

Nguyễn-tân-Thành

TIỆM CUA TẠI CÀI-LẬY HẠT MÍT THO VÀ TIỆM CUA TẠI BẾN-LŨC HẠT CHOLON
Kính cùng chư qui vị trong lục châu đặng rõ: Tôi có làm cây tại Bảo-chánh, những là: bô sứt, cột cốt nhà, cây cạm-xe cạm-lai, gỗ, sao, bời-lời, gạo, đầu, bàng-lăng (thao-lao) đủ các sắc. Qui vị trong lục châu có dùng đặt trọn cấp gỗ, hoặc đình, chùa, miếu và nhà bao lớn cũng có đủ, hay là đặt trọn dân trò, cũng là đặt cốt cho thành thì tôi cũng lãnh theo ý; vậy xin viết thơ cho tôi mà thương nghị.

Tôi sẽ trả lời lập tức và định giá nhẹ mà cây lại tinh hạp.

NGUYỄN-HƯNG-QUẾ
CHỦ TIỆM CUA BẾN-LŨC.

Người tích đức trời còn tưởng đoái, phước nhiệm màu dành lại cho chàng, Lát lệ chơn nháy xuống cãng ngang, gực độc kiem kê gian tại thử. Đá một đá gian nhưn ngã từ, nằm giữa đàng hơi thê hết trông, tưởng chàng đã hôn xuống chín sóng. Nhưn xem thấy tâm trung kinh hải, Vợ chồng bước xuống xe coi lại: « Ủa này Bạch-tỉ-Thoàn theo hại ta đây, vì tham tài oán nợ đã gây, nguyên chẳng kiếp thì chầy trả đặng. Ta giữ một lòng ngay dạ thẳng, sao chẳng suy kết oán theo hoài, ta nghĩ là nghĩ tình ai chung cha với ai, nên không nở dĩ tài hại mạng. »

— Có nghe trách thì chung nào hăng, hỏi chông sao than vãng la lũng, Ái-nhơn liền bày tỏ khúc trung, sự tích me kết cùng Nghĩa-Hữu. Trôi giữa biển nhờ người với cứu, cũng bởi lòng nghĩa-hữu bất nhân, kể nỗi niềm phu phụ phi ân, làm đến đời mẫu thân vong mạng. Chuyện Thị-hoa làm tòng mắc nạn, nhờ tiêu-phu gặp đặng cứu về, kể những hồi Thoàn đắm nguyệt-huê, giu hiền nữ đề huê lên bước,

Rồi lại chẳng nghĩ tình sau trước, Long dứt đàng ở thước lại qua, ngẫu nhiên xuôi

MỘT CUỐN TỰ-VỊ

ANNAM-LANGSA-CHŨ-NHO

VĂN NGÔN TẬP GIẢI
(Recueil du langage fleuri)

Có gia tăng: sử Tàu, sử Nam tên các nước năm châu, tiếng và câu cách tri, quốc sự, chuyên môn, đạo hạnh, tên bệnh, bông, màu, và bốn phép ngôn chung.

Đang in tại nhà in MONTÉGOUT và bán theo cách sau đây:

1° Từ sắp 16 trang, mỗi sắp..... 0 \$ 50
2° Nguyên cuốn trả tiền trước..... 5 00
muốn lấy từ sắp hay là đợi lấy nguyên cuốn đóng bìa dày tự ý.

Nguyên cuốn chừng rồi sẽ bán hai giá:

Bìa mỏng..... 6 \$ 00
Bìa dày..... 7 00

(Hỏi sắp số 1 và 2 mà xem thử).
Viết thơ cho M. Kỳ-lân-Các ở đường Lagrandière n° 136 mà thượng nghị.

Sự tích giặc Âu-châu, Tiền căn báo hậu (cuốn thứ 7 gần ra), Sách bán xam, Ngọc hạp. Tiệm nào cũng có bán.

IN SÀI

Trong bài *Chịch thuốc trị tình* (tiếp theo) in ra kỳ rồi có câu « đưa cho cô ấy hết thầy là *xây mánh*. » Đó là ân công khuấy chơi, xin đọc lại « đưa cho cô ấy hết thầy là *bôn đồng bạc*. »

Ng.-ngọc-Ân,
Commis à la Mairie.

Tuần rồi (nhật trình số 39) trong bài *LIỆC-NỮ-TRUYỀN* trương 14, khoản thứ ba xin bỏ câu chốt: Bà thường thọ đặng 77 tuổi.... v. v.... tới lúc sanh tiền bà này mà đọc qua trương 15 khoản thứ nhất... nghĩa là:

mẹ khéo dạy, nên con được khôn tròn, giữ theo lễ chánh... vân vân.

Còn câu « Bà thường thọ 77 tuổi... vân vân... thì xin đem qua khoản thứ hai trương 15, trong bài *AI TÍN*

nghĩa là... ông Tàn-phong-hạ, thuộc tỉnh Chợ-lớn.

Bà thường thọ đặng 77 tuổi... lúc sanh tiền bà này hay hơn bố dức... vân vân.

Vì nhà in sắp lộn xin khán quan miêng chấp.

N.-C.-M.-Đ.

Chư Khán-quan

Vì phải đợi tin Thông-tín, N. C. M. Đ. kỳ số 41 sẽ ăn hành bài *TÁO-QUÂN QUI AN-ĐỘ* rất lạ rất hay, rất đáng để làm gương xa lánh.

nàng lại gặp ta, mướn phòng ở ngang ga xe lửa. Thoàn không bỏ còn tiêm theo nữa, ngựa canh gà vào cửa cướp duyên; đằm ta hồn tưởng xuống huỳnh tuyến, may còn hãy ngồi miêng đương thế. Cướp đặng rồi lại sanh lòng tệ, bỏ nàng đau thệ thể khốn thay, nàng nằm trơ không chút đoái hoài, gặp ta mới ra tay tế độ, chôn cất nàng đã an phần mộ, Bạch-tử Thoàn nào có biết đâu, thời trời xuôi cho cuộc bể dâu, thiện ác thấy đạo đầu có trả. Lê Tàn-thị Sài-gòn vui quá, người lục châu tự đã nên đong, buổi chiều kia trời khướt bóng hồng, gặp Thoàn tại quán trung tân-thị. Ngô tiền cử oán kia chưa phải, hương nhan đầu châm chỉ bước vào, làm luôi đi không nhắm trước sau, cùng Bạch-tử âm hao bày tỏ. Đến chừng nàng xây lưng ra ngó, thấy mặt ta nhìn rõ hồi liền « chủ thiếp đã hôn xuống cửu tuyến, ai ngồi đó như ảnh truyền bìa tạc. »

« Nàng mới hỏi, ta e làm lạt, chừng tỏ bày sau trác mới là. biết hằng nàng tên thật Thị-Hoa, ở nó tí nuôi ta thuở ấu. Nhờ nàng thuật chuyện nhà mới thấu, bằng chẳng ai tiết lộ mà hay; nàng mới phân tới chuyện

gia tài, mẹ ta thác về tay Nghĩa-Hữu. — Bệnh trầm trệ hết phang giải cứu, nàng ép lòng Nghĩa-Hữu di ngôn, nàng hỏi ta sao cũng phải hôn, làng Long-Hải ruidi dong tới đờ. Tờ di chúc chữ đề tỏ rõ, mau dời chơn mựa có nghi ngờ, đừng để cho những kẻ bá vơ, vô cớ đặng hưởng nhờ phụ ăm. Ta nghe lời lên xe tách dặm, sự nghiệp nhà mới nắm lại đây; Thoàn tức mình thù nọ mới gây, tung đình quyết mướn thầy-kiện cải. Thoàn lại tính âm mưu sát hại, ra khỏi tòa chận nhảy tới đâm, hề cơ thâm họa diệt cũng thâm, chàng mất án giam cầm nhà phạt. Ở tù rồi ra không cãi ác, quyết theo ta tận sát rửa hờn, bởi vì câu thiện giả thiện hườn, khiến cho gã gặp cơn tai hại ».

Nhơn dứt lời Thoàn đã tỉnh lại, thấy Ái-nhơn sợ hãi biết bao, nghĩ việc mình sự nhớ Đê-lao, muốn vọt chạy biết sao mà chạy. Chẳng dè Nhơn có lòng quăng đại, kêu Thoàn mà phân giải sự tình, lại biểu Thoàn về ở với mình, đừng quen bước linh đình đất khách. Việc làm lỗi Nhơn không thêm trách, cũng không làm mình bạch giữa quan

Thoàn ăn năng theo tới gia đàng, đành nương dựa cho an thừa phận.

Anh-Cô sợ Thoàn còn oán hận, khuyên Ái-nhơn cần thận kéo mà, nếu chàng mong nuôi cop trong nhà, quen hơi ắc sanh ra ba miệng. »

(Sao sẽ tiếp theo)

L.-H.-Mưu.

Hà-Hương cuốn nhì có bán đủ các nơi; Khán-quan muốn mua vui, chẳng nên trì hoãn, vì cuốn nhì in ra có năm trăm không dư mà chờ người trẻ bước.

N. C. M. Đ.

Trị bệnh đau lậu rất nghiệm

DÙNG THỨC THUỐC

Santal Monal au bleu de Méthylène

Thuốc SANTAL MONAL để trị bệnh đau lậu hay hơn các thức thuốc. Thuốc này bảo chế rất kỹ, dùng những vị tinh hào, có thức « Bleu de Méthylène » và mù cây bạch đàn. Dầu tí vị yếu thể nào, uống thuốc này cũng đặng, không sao. Có những lời tặng khen của các quan lương-y dù xứ, nên rõ thiệt thuốc này là hay. Thuốc SANTAL MONAL trị lành bệnh, làm cho khỏi đau đớn.

Cách dùng

Đương tiểu tiện có đau, thì uống mỗi ngày từ sáu tới tám viên, uống mỗi lần là 2 viên, mười lần trước khi ăn, hay là hai giờ sau khi ăn rồi, và phải chờ trong lúc dùng thuốc này, thì đừng có uống rượu.

Thuốc SANTAL MONAL trị tuyệt các thức bệnh lậu bất kỳ nặng nhẹ, bệnh sưng bong bóng, sưng dương tiểu tiện, vân vân. Phải biết trước rằng: Người bệnh dùng thức thuốc này thì đi tiểu ra nước xanh. Mỗi ve thuốc có nhãn có dầu ký tên của « Frères Monal » thì mới là thiệt.

Trữ bán tại tiệm thuốc ông

H. DE MARI và F. LAURENS, kế vị cho ông MOLINIER
PHARMACIE NORMALE ở SAIGON và CHOLON

CHU' HU' BÀ TỎN

Dầu bởi bệnh hoạn mà hư mà tổn hoặc bởi cơ khác mà liệt mà lão, thì cũng một cách trị mà thôi. Máu hư gán hoài thì phải dùng vị thuốc bổ huyết bổ can mà trị mới hết bệnh. Khi mình mua thuốc Pilules Pink mà uống thì chẳng những là đã bệnh mà lại ít tổn tiền. Và lại thiên hạ người ta đã uống lành bệnh thiên số rồi, nay mình uống cũng sẽ chắc lành mạnh. Chớ như mình mua thuốc giả mà uống, thì bệnh đã chẳng lành, mà phải mất tiền, tiền hết tật còn lây làm thậm ực. Thuốc hoàn Pilules Pink trị bệnh dễ như trở tay, vì nó đã trị được bệnh hàng-nhiệt-vàng-lai-vàng-vàng úa úa v. v. cùng là các bệnh liệt nhược thì mấy bệnh sơ sơ nó trị như thần. Và lại thuốc này dễ uống rẻ tiền mà mau lành bệnh.

PILULES PINK

BỘ HOÀN LINH ĐƠN

Mỗi hộp giá là 3 quan 50; 6 hộp 17 quan 50

Bán tại nhà thuốc NORMALE SAIGON đường CATINAT và D'ORMAY
CHOLON QUANG MARINS số 232

TỰ-BÌNH-ĐƯỜNG

Bến-tre n° 6. Rue đường Chợ

Cáo cũng chừ qui ông qui bà dặng hay, tại tiệm tôi có lãn chử dặng mấy món thuốc nầy, trong Lục-Châu, nhiều người dùng lắm. Thật là hiệu nghiệm. Nay tôi xin tỏ cùng qui ông qui bà, như muốn dùng xin viết thư đến tôi, thì tôi sẽ gởi đến mau mau lại cho tức thì!!!

Những mấy món thuốc tôi xin ra d...

HÔI DƯƠNG CẤP CỨU TRẮP

Thuốc này hồi dương sanh mạch, khí mạnh, tánh nóng, đổi máu rất mau. Chủ trị mây bệnh Thiên-thời, Thở-Tã nguy cấp, tay chùn lạnh, đồ mồ hôi, khác nước, vọp bẻ, lãng lộn, sảng sồn, nước cục, thổ lên, thì dùng thuốc này với thuốc THIÊN-THỜI TRẮP mà pha lộn lại mà uống thì hết, và kiêm trị mây chứng trúng hàng mà cảm khẩu, trúng phong mà bất tỉnh. Tuy không phải bệnh thiên-thời mà có các chứng nguy cấp như trên đây cũng đều dùng dặng. Một lãn uống một ly nhỏ, nếu chưa hết thời uống thêm nữa. Người lớn con nít dờn bà dờn ông, người có thai cũng đều uống dặng, không kỵ.

Giá bán 1 ve 90 grs... 1\$60 42 ve... 16\$00
1/2ltr. 500grs 7 50 1 litre... 14 00

BÁ-GIẢI-HOÀN

Thuốc này trị hết thảy mây bệnh thương Thử trúng Thử, phong nhiệt, Thấp nhiệt, nhứt đầu, nóng lạnh, khô cổ, rất cổ, khác nước, đau bụng, đi sòng, ủa, mữa, chóng mặt, nặng đầu, xây xảm, đờng đại đờng tiểu nóng, hoặc là trong mình ớn lạnh mà khô môi khác nước, hoặc là khô cổ mà bất ho khan. Bất luận người lớn con nít, dờn ông dờn bà, có bệnh như vậy, thì dùng thử thuốc này thiệt hay lắm, không kỵ ban trái gì hết, có thai cũng uống được.

Người lớn 4 lãn uống 4 viên, con nít 1 lãn uống 2 viên, uống với nước mữa, hoặc là nước trà nguội cũng được.

Giá bán 1 hộp 120 hoàn 1 \$ 00
mua luôn 1 chục 12 hộp 9 00

SOCIÉTÉ NAM-HỒNG-PHÁT

Ở GÓC ĐƯỜNG d'ADRAN số 144-116 VÀ ĐƯỜNG HAMELIN 23-25 NGANG TÒA TÂN-ĐÁO

Bán xe máy đạp hiệu tốt và đủ đồ phụ tùng

Bán đèn hiệu TITO-LANDI

Đèn này sáng lắm mà lại ít hao dầu và có bán đồ phụ tùng

BÁN ĐỦ CÁC THỨ RƯỢU TÂY

Có cho mượn phòng ngủ rộng mát thấp đèn khí, giường tốt nệm gối sạch sẽ.

Sửa xe máy, sửa các thứ đèn và các thứ máy.

Ở Lục-châu chừ vì muốn mua vật chi xin gởi thư thương nghị.

HUYNH-HUỆ, ký.
Chủ tiệm.

NAM-DÔNG-HU'NG

N° 74, Rue d'ESPAGNE
(en face des Halles Centrales) Saigon

Kính cùng lương bằng cố hữu trong Lục-châu rõ: tiệm tôi tại đường Boreesse nay tôi dời về tại chợ mới Saigon, đường d'Espagne số 74, sửa hiệu lại là Nam-dông-Hu'ng, tiệm này bán đủ các thứ hàng tho, hàng tây; đồ đen thì nhuộm róng thỏ Cao-lãn và thỏ Gò-vấp; lãn, nhiều, vải, xiên hàng bắc-thảo, châu xá, cachemire, cũng có bán các thứ vải đen tây, mền, nón tây, dù tây, giày thêu rất tốt, rượu tây rượu Godineau giá rẻ hơn các nơi và đủ đồ gia-vi của phương-tây. Vậy xin Lục-châu, vị nào muốn dùng vật chi đến tại tiệm tôi giá đã rẻ, mà lại giúp cho người đồng-bang nên việc hay là gởi thư cho tôi, thì tôi sẽ gởi đồ lại liền, đến tại nhà giấy thép trả tiền rồi lãn đồ rất tiện, đã khỏi tốn hao số phí, mà đồ Saigon tới liền cho các ông dùng; còn mấy vị ở xa mua vật chi ở Saigon, hay là muốn rõ giá cả Hàng hóa, xin gởi thư cho tôi thì tôi sẽ làm y như ý các ông muốn.

PHAN-VĂN-CỬ.

Thuốc PURGYL

LÀ THUỐC XỎ, THUỐC RỬA RUỘT HAY NHỨT

Thuốc Purgyl, là thuốc bảo chẻ trội hơn các thứ thuốc xỏ người ta dùng bây giờ. — Thuốc này chẻ ra từ hườn nhỏ gọn gàng, dễ dùng lại ngon. — Thuốc này dẫn diệu dặng nếu dùng nó bất kỳ giờ nào

cùng dặng, dẫu sau bữa ăn cùng tốt, vì nó làm cho mau tiêu hóa.

Dùng nó thì xỏ ra những đồ chằng hay tiêu, và sửa lại căn bản tỷ vị người muốn cho sức khoẻ trong mình. Tỷ vị hư, hay là chằng tiêu hóa cho tốt, ấy là nơi tích trữ đồ độc. Bệnh bón thì hay sinh ra chứng bệnh đau bao tử, đau gan, đau trái tim, sanh ghẻ chẻ, nhứt đầu v. v. Dùng nó thì khỏi hết các chứng bệnh ấy.

Thuốc Purgyl thật là vô song, vì nó làm cho kẻ dùng nó dặng đại tiện có giờ khác, lại nó dẫn lệ lãn và lại lãn nghiệm nữa. dùng thuốc này lãn không ghiến.

Thuốc Purgyl trị bệnh bón nhứt hàng, vì nó sửa tỷ vị cho ra tốt; trị bệnh sảng sốt, cũng cứu khỏi rét da vàng. Người đau gan, bao tử, bị tiêu, nhứt đầu dùng nó rất nên hữu ích. Thuốc này rất cần cấp cho những kẻ đau mà muốn xỏ nhiều lãn, lại cũng cần cho người đau gan phổi, đau đàng tiểu tiện đau gân cốt, tê bại, kiết, hạ lợi, đau bị h hay lãn... Đờn bà sanh đẻ, hay là nuôi con thơ dùng nó cũng tốt. Con trẻ ưa dùng thuốc này như vật thực qui vậy.

Giá là bày cát rười một hộp.

Bán tại nhà thuốc NORMALE
SAIGON đường CATINAT và d'ORMAY
CHOLON đường MARINS số 232

Thuốc trường sanh hiệu là ELIXIR GODINEAU

Thần hiệu bổ gân cốt, cho sức mạnh lại một cách lạ thường, tuổi nào uống cũng dặng, không can hệ chi.

Tuổi già thoát thoát dền mau, sức lực một ngày một giảm phải lo phương chi, tính phương chi mà chông cự lại kéo già rấp và làm sao cho mình hưởng dặng ngày xuân cho giải.

Các vị dờ vương Đông-phang hàng lo kiếm thử thuốc trường sanh, cao giá bao nhiêu chằng nãi. Tại tiệm thuốc của chúng tôi có thử thuốc trường sanh này, bây lãn nay chừ phứ ông Tây, Nam, đều nhờ lắm, hiệu là Elixir Godineau. Người tuổi cao yêu dười uống vô rồi có sức lực lại như hồi thanh niên. Con nít liệt nhược, dờn bà mất máu những người mệt nhọc, hẻ dùng thuốc thần hiệu này vô rồi thì ấy là chắc gặp phương tiện mà thuyên bệnh. Kuáp cả thế gian, xứ nào cũng có bán thuốc Elixir Godineau, người Anam có muốn dùng thuốc ấy, xin phải do nơi nhà bán thuốc của ta hiệu là PHARMACIE NORMALE vì ta mới sĩ thuốc châu báu ấy tại kinh thành Paris.

Mỗi ve có gán theo một cuốn sách có ích mà dạy các điều cần kiệp

Giá một ve: 8\$00

...

THUỐC
VITAL GIRARD
BỔ HUYẾT LÀM CHO MẠNH GÀN CỐT

Thứ thuốc này làm ra một thứ rượu uống rất đẹp miệng. Những người nào đau yếu, những kẻ bị ho lao, mất máu, yếu ớt, bộ đã đuối, uống vào thì dặng sức mạnh.

Đờn bà có thai cùng con nít từ 10 tuổi uống nó thì hữu ích lắm, thêm sức lực.

Đờn bà mà đường kinh trời sứt hay là tới kỳ có đường kinh mà hay sanh chứng, 15 ngày trước khi có ý, uống nó vô thì rất hiệu nghiệm.

CÁCH DÙNG : Cho con nít : Một muỗng café mỗi ngày, pha với một miếng nước, trước khi ăn cơm sớm mai.

Người lớn : Một muỗng café có pha nước trước mỗi bữa ăn. Uống một ngày chừng hai ba lần.

Trữ bán trong cối Đông-dương tại tiệm thuốc *Pharmacie Normale* ở Sài-gòn và Chợ-lớn, của ông *L. de MARI* và ông *F. LAURENS*, bào chế y khoa.

THUỐC HIỆU
Véritable Extractum Carnis

CỦA
ÔNG LUÔNG-Y BROWN BÀO CHẾ
ĐỀ TRỊ BỆNH MÁU XANH XAO

Bệnh này thường có trong những xứ nóng nực. Người sanh tại xứ cũng kẻ ngoại quốc cũng thường bị. Ấy cũng tại thiếu huyết mà ra, những người bị chứng này thì môi và mí con mắt xanh tái, không có chút máu hay mệt nhọc, đau gân cốt, không muốn ăn, ăn vô thì không tiêu. Xưa nay có bấy nhiêu thứ thuốc mà trị chứng ấy. Nhưng mà trị đã lâu mà không thấy hiệu. Nay mới bào chế một thứ thuốc mới rất hay, lấy máu bò tinh anh làm ra một thứ thuốc hiệu là **VÉRITABLE EXTRACTUM CARNIS**. Cách dùng về người lớn : Mỗi ngày 3 muỗng soupe, sau khi ăn cơm rồi. Có pha một chút nước nấu sôi để cho nguội hay là nước mới. Con nít trên 10 tuổi uống 2 muỗng soupe, từ 3 tuổi sắp lên, uống 2 muỗng café. Như có uống trội thêm thì không hại gì.

Giá một ve lớn 4 \$ 00, nửa ve 2 \$ 20. Tiệm *Pharmacie Normale*, ở Sài-gòn đường *Catinat* và Chợ-lớn đường *Marins*, có bán thuốc này mà thôi.

DẦU ESSENCE DE MENTHE

Xin hãy coi cái nhãn này kẻo lầm. Mỗi khi mua dầu menthe, thì lựa thứ hiệu nhãn này bởi vì là thứ thượng hạng. Nếu người buôn bán đưa thứ nhãn khác thì đừng lấy, mua thứ mình đã biết tốt thì khỏi lầm.

Tòa Sài-gòn năm ngoái đã có phạt hai người giả nhãn này mà gặt thiên hạ. Thường những món chi thượng hạng thì họ hay bắt chước. Mỗi ve giá là 0 \$ 25, mua 12 ve dặng thêm một ve.

Muốn mua sỉ nhiều thì hỏi giá tại tiệm *PHARMACIE NORMALE* Sài-gòn hay là *Chợ-lớn*.